UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Digesti Novi

Bartolus

Lvgdvni, M.D.LXVII.

Nouationibus & delegationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96158

Visual Library

ADDITIONES.

a ¶ Uranius. Pro concor. aduerte, qn̄ audiri non dʒ in iudicio bannitus, vel vſurarius manifeſtus vigore ſtatuti Bar. ſentit in l. eleganter. §. ſi quis poſt. ff. de condi. inde. q̄ iſta exceptio pōt opponi poſt lit. conteſt. Contrarius tn̄ alleg. in hac l. Uranius. circa fi. Tu dic, in ꝓprijs terminis non loquitur Bart. in hac l. Uranius. ſicut loquitur in d. §. ſi quis poſt. q2 hic querit, nunqd poſſit proſequi accuſatio ꝓpoſita per illum, qui poſtea exbanni tur. ⁊ concludit q̄ ſic, cū ſit iam cepta, non tn̄ de nouo fieri: ſic ⁊ hic lʒ poſt lit. ꝯteſt. hec forte alleget, tn̄ non ob hoc repellitur q̄ poſt lit. conteſt. ⁊c. Sed q2 fuit accuſatio ꝓpoſita ante bannum, nec de directo loquitur, nec ſe ſe fundat ſuper lit. conteſ. ergo nō contrariatur. Adde ad materiam, de qua per Pau. de Caſ. ſuo conſ. cxlj.

b Alex. ¶ Bona lex. Uide gl. no. in l. debitori. de pac.

c Poma. ¶ Sed iſtud. Et tene menti, ſi reus debendi ſuccedit fideiuſſori lʒ extinguat obligatio, non tamen extinguitur hypothecaria, tex. eſt ſing. ſm̄ Ange. hic, in l. cum quis. §. qui pro te. j. de ſolu.

d Alex. ¶ Confuſio non hʒ. Adde gl. ⁊ Bar. in l. ſi ſocer. ſol. mat. ⁊ in l. heres qui a debitore. §. fi. ſ. eo. dum queritur, an ſucceſſio habeat vim ſolōnis, vel confuſionis tm̄, ⁊ qn̄ ſucceſſio habeat vim ſolōnis, ⁊ que ſit rō, vide Bar. in l. ſi is qui pro emptore, de vſuca. Item fallit in rei vend. que competit heredi ꝯ defunctum, q2 non confunditur ſm̄ Bal. no. in l. ſi vxor. C. de bo. aut. iud poſ. ⁊ ibi an confundatur quo ad fideiuſſores, ⁊ hypothecas. Et qn̄ ſucceſſio habeat vim ſolōnis, vide Pau. de Ca. conſ. clvij. inci. notandum eſt ad euidentiam.

e Alex. ¶ Quidam accuſauit. Titius accuſauit Seium, poſtea Titius fuit bannitus poſt accuſationem vtrum poſſit procedi ſup accuſatione, ſtante ſtatuto q̄ bannitus non audiat. ⁊ Bar. hic tʒ q̄ pōt ꝓcedi, ⁊ per gn̄s tʒ, q̄ exceptio iſta, q̄ bannitus non dʒ audiri, non pōt opponi poſt iudicium inceptum, vt in q. iſta: ſecus ante. Sed aduerte, q2 Bar. tʒ ꝯtrium, ſcʒ q̄ poſſit in quacunque parte iudicij opponi, in l. eleganter. ſi quis poſt. de condit. inde. in ver. qn̄qʒ exceptio non purgatur per ꝯteſtōnem quod no. ⁊ reperitur in hac materia notab. conſi. Fran. de Albe. ccxx. ⁊ ō hac q. per Ang. in l. is qui reus. in prin. de pub. iu. ⁊ per Imo. ⁊ per Bal. in l. j. C. qui accu. non poſ. ⁊ vide que no. Bar. in l. hoc accuſare. §. j. j. de accu. ⁊ Bal. in l. cum mulier. ſ. ſol. ma. Et caue an Bar. in d. l. hos accuſare. §. j. ſit ꝯtrius hic dictis. Adde q̄ Pe. de Anc. in c. cum inter. de except. dicit idem in excōicato eē, qd dicit Bar. in bannito, ſm Jo. And. forte diceretur ꝯtrium eē verius. Nihil tn̄ allegat. Ita dicit eſſe in c. j. de accu. ⁊ ibi p Abba. ¶ Adde q̄ Pe. de Anc. conſ. cccevij. tʒ, quod ſtante ſtatuto q̄ ſtetur dicto denunciatoris, q̄ ſi poſt denunciationem fuerit bannitus denunciator, q̄ vno dicto non ſit danda fides, alleg. inter alia hanc legem. Et ad hoc vide Jo. And. in addi. ad Spe. in ti. de accuſ. verſ. excipitur.

§. Si ponamus. Pactum factū vni ex correis, non preiudicat mādatori. h. d. ¶ Op. q2 imputet ſibi mandator, ſi ſoluit. l. fideiuſſor. in prin. ſ. man. Sol. dicit gl. hic mandator, ſeu fideiuſſor fuit ignorās: ſec9 ſi ſciens, vt in ꝯrio, vel fuit pactum perſonale. Sed tex. aliter ſoluit. Dic ergo q̄ hic fuit factum pactum vni ex correis debendi, ita q̄ nō ꝓdeſt alteri reo, ⁊ fideiuſſor ſoluit pro eo, qui remanet ſic obligat9, ⁊ hʒ actionem etiam ꝯ liberatum, per rōnem in tex. q2 non poterit auferre actionem mandato ei, qui contemplatione vtriuſqʒ interceſſit, vt. ſ. prox. dixi.

b ☞ Mandatum pōt per alium impleri, ſi in eo venit dari.

1 §. Placet. Iſte. §. hʒ duas lec. No. ſcōam, quod mādatum † pōt impleri per alium, quod ꝓcedit in caſu. §. noſtri, qn̄ in mandato venit dari, qd per alium pōt explicari. C. de cad. tol. l. vnic. §. ne aūt: ſecus ſi fieri, vt ibi.

LEX LXXIII.

Si fideiuſſori. Accept. latio facta fideiuſſori, qui in obligationem non incidit non prodeſt debitori. h. d.

LEX LXXIIII.

1 ☞ L. j. ſ. de in lit. iur. non habet locum in ſtipulatione iudicatū ſolui.

Cum procurator. Contumacia rei non auget obligationem fideiuſſoris. h. d. Lex loquit in fideiuſſore rem ra. ha. quid in fideiuſſore iudicatum ſolui, ⁊ an ſi iurat in litem ꝯ eum, an intelligat in eo quod creſcit illa accuſatio pp iurm: Gl. in l. j. ſ. de in lit. iur. dicit, q̄ ſic. Ego reprehendo gl.

2 † per l. iudicatum ſolui ſtiplō expeditam. j. iud. ſol. Sed ſuſtinendo eam dic, qn̄qʒ iurat in litem in actione bone fidei, ⁊ tunc nō datur niſi vna ſnīa, ⁊ tunc ad id, quod in illa prima deuenit, tenetur fideiuſſor, d. l. iudicatum ſolui. ſ. iudic. ſol. ꝯ facit quod no. de act. emp. l. j. in j. gl. magna. Qn̄qʒ feruntur due ſnīe, ⁊ tunc fideiuſſor tenet ad id quod deuenit in prima, niſi forſan interceſſerit ēt in ſecundo iudicio.

De nouationibus & delegationibus. Tit. ij.

LEX I.

1 ☞ Pupillus ſine tutoris authoritate obligat naturaliter. ⁊ qualiter hoc intelligat, ⁊ nu. 7.
2 Precedens obligatio qn̄ poſſit nouari per ciuilem tm̄.
3 Nouatio precedentis obligationis, pōt fieri, ne dum per ſtipulationem, ſed etiam per alium ꝯctum.
4 Seruus ꝓmittere pōt aīo nouandi, qn̄ promitteret ex cā peculiari, ⁊ non eſſet interceſſio.
5 Actio ciuilis tendens ad eundem effectum, ad quem obligatio iuris gentium, illam tollere pōt.
6 Proximus pubertati in maſculo dr̄, qui eſt in decimo anno cū dimidio, femina in nono anno cum dimidio.
8 Infans, nec infantie proximus, nec pupillus contrahens cum tutore, nec prodigus, cui bonis eſt interdictum, nec minor, nec mulier prohibiti per ſtatutū contrahere quare obligantur naturaliter.
9 Adultus ꝯhens, qn̄ obligetur ciuiliter ⁊ naturaliter.
Adultus nō obligat ciuiliter ⁊ naturaliter, quando a iudice eſt interdicta adminiſtratio.

a Nouatio. a Primo ōt quid ſit nouatio. Scōo, vn̄ dicat. Tertio, qualis dʒ eſſe obligatio nouata. Quarto, qualis dʒ eſſe nouatio nouās. Scōa ibi, nouatio em̄. Tertia ibi, illud. Quarta ibi, dūmō. Prima ⁊ ſcōa pars nō egent ſummario. Tertia ⁊ quarta hr̄ hoc dn̄t. Per ſequentem oblōnem ēt naturalem tm̄ nouat precedēs, qualiſcunqʒ obligatio fuerit. ¶ No. j. quid ſit nouatio. Scōo, vnde dicat. Itez no. q̄ naturalis nouat precedentē. Item no. † q̄ pu 1
pillus ſine tutoris authoritate naturaliter obligat. ¶ Op. primo, q2 nouatio eſt ſtiplō, ideo debuit diffinire nouationem, ꝑut ſtiplōnem, vt l. v. §. ſtiplō. ſ. de ver. obl. Sol. Nouationem vocat hic non ipſum ꝯctum. ſ. in modo ſciendi, ſed effectum ipſius ſm̄ gl. ⁊ iſtud diffinitur hic. ¶ Opp. j. eo. l. aliam. Sol. ibi loquit de
2 nouatione neceſſaria, hic de voluntaria. ¶ † Quero, vtrū precedens obligatio poſſit nouari per ciuilem tm̄: Gl. ōt q̄ non, q2 ciuilis fit ex ſtiplōne, que hʒ conſenſum, ⁊ ſic naturalem parit. l. j. in fi. ſ. de pact. † Sed gl. non bene dicit, q2 poſſibile eſt q̄ ciuilis tm̄ nouet, q2 teneris ad centum ſub ſpe future numerōnis, ⁊ inde ē ante biennium obligatio ciuilis tm̄, ſm̄ gl. noſtram, vt no. C. de in. ⁊ fac. igno. l. cum quis. ⁊ ſ. de condit. inde. l. j. ⁊ ideo ſi interim promitto illa centum ſub ſpe future numerōnis ēt per ciuilem nouatur prima, ⁊ nihil repugnat. Dat gl. aliud exemplum p qd lite conteſtata fit nouatio p ciuilem obligationem tm̄, vt. j. eo. l. delegare. Sed certe per litis conteſtōnem inducit nouatio neceſſaria, ⁊ de iſta non loquit hic. Sed dicam. j. e. l. alias. Qn̄qʒ fit per lit. conteſt. nouatio voluntaria, q2 voluntarie conteſtaris litē, de qua loquit. j. eo. l. delegare. In iſta ēt eſt conſenſus, ⁊ ſic ēt
3 naturalis obligatio ſubeſt, vt doc. dn̄t in l. j. C. de iudi. ¶ Sed † quero, an per alium ꝯctum poſſit fieri nouatio precedētis obligationis quam per ſtiplōnem: Ur̄ q̄ non, per l. item illa. in fi. de conſti. pec. vbi interuentu noue perſone in conſtituto non ſit no
b uatio. Contrariū b ego dico, ⁊ do tex. quem neſcio alibi in l. ſi mādato meo. §. fi. ſ. man. tn̄ hic eſt plus, q2 per ſtiplōnem preſumebat nouatio: in alijs vero nō preſumebat, niſi hoc ageret, d. l. itē
4 illa. in fi. de conſt. pec. ⁊ l. ſi mādato meo. §. fi. ſ. man. ¶ † Quero
c quid ſi ſeruus c promittit animo nouandi, an nouet prima: Glo. dicit q̄ non, q2 cum ſit interceſſio non obligat ciuiliter, nec naturaliter, vt. ſ. ti. j. l. ſeruus inſcio. ⁊ l. ſeq. De hoc habes tex. Inſti. quibus mo. tol. obl. §. preterea. Unde puto quod ſi non eſſet interceſſio vt q2 promitteret ex cā peculiari, quod tunc fieret no
5 uatio. ¶ † Quero, qūo ſtiplō que eſt actio ciuilis pōt tollere obligationem iuriſgentiū, vt. j. ti. ij. an inutilis. §. acceptam. ⁊ l. ſi accepto latum: Dic, quod actio iuris ciuilis que directe tendit ad perimendum obligationem, non pōt eam tollere, ſed act9 ciuilis tendens ad eundem effectum, ad quem obligatio iuriſgentium, bene pōt tollere, ⁊ ſic eſt mirabilis productio, vt no. Inſti. quib. mod. tol. obli. §. item per acceptilationem. in fi. §. per glo. Uenio ad verſ. illud. Opp. ſ. de condi. ind. l. quod pupillus. ⁊ l. pupil

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

pupillus.de act.& oblig.Huius ꝯtrarij timore ſunt in gloſ.plures
ſol.Una eſt,ꝙ hic loquitur in pupillo, qui eſt proximus puber-
o tati,hic ſit locupletior,vel non:ꝯtraria loquuntur[d] ſi eſt proximus
c infantie,[e] vel infans.& dic,† ꝙ ille dicitur proximus pubertati,
6 qui h3 decem annos & dimidiu3.quod intelligo in maſculo.ꝯ fe
mina vero nouem annis cum dimidio,dicitur proxima puber-
tati.Nam cum infantia duret vſq3 ad ſeptem annos,vt.C.de iure
delib.l.ſi infanti.illud quod ſupereſt ad pubertatem diuiditur p
medium,& ſic apparebit an ſit proximus infantie.vel proximus
pubertati.Ita dicit gl.j.de reg.iu.in l.pupillum.in prin.& Inſti.de inu.ſtip.§.ſed ꝙ diximus.Alibi vr̃ dici aliter,vt.l.nõ tm̃.
ſ.de excu.tu.ꝙ proximus pubertati eſt proximus per ſex men
ſes,ſed in alio caſu ibi loquitur.Starem huic gl.alius tex.eſt in
l.ij.§.pe.ſ.de lib.exhi.que prima facie vr̃ ꝯ predicta,ſed ſi bene
f inſpiciuntur nil facit.[f] Dicit glo.in hoc bene.ſed in ſolutione ꝯtrarij
non bene dicit,per l.pupillus.ſ.de auth.tut.vbi etiam proximꝰ
g pubertati non obligatur naturaliter.Dat gl.aliam ſol.[g] q2 aut
peruenit aliquid ad eum,& tenetur naturaliter:alias ſecꝰ.ꝙ nõ
placet,q2 tunc tenetur ciuiliter & naturaliter.l.ſi pupilli.j.de ſo
lu.& commo.l.iij.Alij dñt,vt Mar.ꝙ vtrunq3 requiritur.ſ.ꝙ d3
eſſe proximus pubertati,& locupletior.Sed non bene dñt,quia
tunc tenetur ciuiliter & naturaliter,d.l.ſi pupilli.& l.iij.in princ.
ſ.commo.Alij dñt aliter.Aut pupillus h3 tutorem,& poteſt obli
gari naturaliter,cum diſtinctione tn̄.Aut non h3 tutorem,& nõ
põt naturaliter obligari.Ita no.C.de inut.ſtip.l.ſi.ſed non pl3,
q2 qñ non h3 tutorem facilius d3 poſſe obligari, arg.l.ſi curato
rem habẽs.C.de in integ.reſt.Unde alij antiqui aliter dixerũt.
ſ.ꝯ.Aut pupillus h3 tutorem,& non poteſt ſine eo naturaliter
obligari,vt dicit s leg.Aut non h3,& poteſt obligari naturaliter
vt hic,arg.d.l.ſi curatorem.Iſtam opi.ſibi appropriat Iac.de
Are.ſed fuit antiquorum,vt refert gl.in d.l.pupillus,nec velle.j.
de reg.iur.Sed iſta opi.eſt ꝯ caſum.l.ſi.in princi.ſ.de iureiur.
Non obſt.quod dr̃,ꝙ equiparatur prodigo,d.l.ſi curatorem ha
bens.q2 non eſt verum in omnibus.Non ob.quod dr̃,ꝙ ſm̃ hoc
ꝯtus poteſt valere iure retentionis,ſi ſolueretur,q2 in hoc pu-
pillo ſuccurritur,per l.interdum.ſ.de condi.indeb.Non obſtat
ſi dicis,ꝙ dando ſibi curatorem, vr̃ ſibi interdicta adminiſtra-
7 tio,vt.j.dicam.Uera ergo ſol.eſt,quam ponit glo.tua hic,& in
d.l.pupillus nec velle.j.de reg.iur.vt diſtinguatur ſic, Aut pu
pillus eſt infans,& non obligatur ciuiliter,nec naturaliter,etia3
ſi aliquid perueniat ad eum,vt lege ꝯtraria,ſm̃ gl.quod intellige,
ꝙ non tenetur actione ex ꝯtractu,ſed condõne ſine cã,vel ad exhi
bendum,vt.ſ.commo.l.iij.& quod ibi not.Item & quod dico de
infante,intelligo de proximo infantie,vt Inſti.de inut.ſtip.§.ſ3
quod diximus.& no.in d.l.pupillus nec velle.Si vero ex maior
infante,proximus pubertati,tunc ſi promittat ſuo tutori nec ci
uiliter,nec naturaliter obligatur.l.pupillus.de aut.tu.ſm̃ glo.
quod intellige,niſi ſit locupletior,vt ibi patet.Aut promittit a-
lijs ſine tutoris authoritate,& tũc obligatur aliter,vt hic,& In-
ſti.qui.mo.tol.obl.§.preterea.ſm̃ gl.quod intelligo indiſtincte
ſit locupletior,vel non,habeat tutorem,vel non,vt.ſ.de iureiu.
l.ſi.&.ſ.ad l.Fal.l.ſi pupillus.& qñ di.leg.ced.l.cum illud.§.j.&
ad Treb.l.ſi eius.&.j.ti.ꝯ.l.in numerationibus.Et ſi eſſet locu-
pletior,obligaretur ciuiliter,vt dicit hic gl.in ſi.Si autem pro-
miſit cum tutoris autoritate,& tunc obligatur ciuiliter & natu-
raliter,ſed poteſt reſtitui,ſm̃ gl.l.impuberes.ſ.de auth.tu.Se
cundum gl.predictam,que dixit, pupillum teneri ciuiliter & na
turaliter,intellige,niſi promiſſio ſit facta de re, cuius alienatio
ſit interdicta,q2 tunc nec ciuiliter obligatur ſine decreto.l.ſi ad
8 reſoluendam.C.de pred.mi.Rõnem.j.dica3.¶ † Quero de ra
tione predictorum.Rñ.infans & infantie proximus non obliga
tur naturaliter,q2 deficit conſenſus.Pupillus ſi promittit ſuo
tutori,non obligatur naturaliter,q2 prohibitus eſt tutor tale3
promiſſionem recipere,imo punitur.l.non licet.de ꝯtrahen.emp.
& no.C.de ꝯtrah.emp.l.cum ipſe.Unde lex reſiſtit ꝯtui,& non naſci
tur ciuilis [illegible] naturalis obligatio.l.ſi non ſortem.in princ.ſ.de
cond.inde.[illegible] iſta eſt ratio,quare ille,cui eſt interdictum bonis,
non obligatur naturaliter,q2 ei eſt interdictum, & ſic lex reſiſtit
huic ꝯtui,ſeu preſcriptum iudicis factum authoritate legis:ſ3
pupillo non eſt interdictum ꝯhere per legem, vel per iudicem,
ſed lex eorum ꝯtibus non aſſiſtit.Item iudex ſibi dando tuto-
rem non interdicit ei adminiſtrationem, ſed ſupplet defectum
etatis,& hoc principaliter agitur,vt ſuppleat defectum qui eſt a
natura,non vt interdicat ei, quod naturaliter poteſt, vt.ſ.de tu.
l.j.& ideo in caſibus,in quibus lex reſiſtit eorum ꝯtibus, vt in
alienatione,conuentione,& promiſſione rerum immobilium,di-
co,ꝙ naturaliter non obligatur,q2 hoc eis interdicitur,d.l.ſi ad
reſoluendam.C.de pred.min.ſ.de condit.inde.l.ſi non ſortem.
§.ſi.& ideo dico,ꝙ ſi ex forma ſtatuti alicuius ciuitatis eẽt phi-
bitum,ne pupillus,vel alius minor ꝯheret ſine ſolennitate cer-
ta,vel ſi eẽt facta phibitio ex parte ꝯhentis cum eo, vt ſi ſtatutũ
eẽt,ꝙ nullus ꝯhat cum minore,niſi tali modo,q2 tũc ex tali ꝯtu
pupillus,vel minor non obligatur naturaliter,per ea que dicta
ſunt,qñ pupillus ꝯhit hic cum tutore,& per alia de ꝯtu interdi
cto a lege.Preterea,predicta probantur alia rõne,q2 qñ in ſti-
pulatione,vel ꝯtu venit id,cuius commercium eſt interdictum
ei,cui promittitur,non ꝯhitur obligatio naturalis,vt.ſ.de act.
& obl.l.j.§.ſi id quod.ũ ibi gl.Idem ſi eſt interdictum commer-
cium,hoc eſt,alienatio ex parte promittentis, d.§.ſi id quod.&
in gl.& quod dixi.ſ.in prodigo,non obſt.l.multum.cum ſi.ſ.de
ver.obl.q2 ibi loquitur,qñ promiſſori non eſt commercium,hoc
eſt,non põt emere,nec ſibi acquirere,eadẽ rõne ſi eſt prohibitus
vendere.Ad quod facit, q2 faciendo ꝯ preceptum legis peccat
mortaliter,& ſic non tenetur id obſeruare de iure naturali & di-
uino,vt dixi.ſ.ti.j.l.ſi quis pro eo.in prin.Idem dico in mulie-
ribus,& alijs,quibus ex ſtatutis terrarum interdictum eſt ꝯhe-
re.Unde eſt aduertendum, qualiter verba concipiantur,vt.ſ.tit.
9 j.l.cum lex.¶ † Quero,quid iuris in adulto.Gl.dicit,aut h3 cu
ratorem,& idem qð in pupillo.aut non,& tunc tenetur ciuiliter,
& naturaliter,l3 poſſet reſtitui.l.puberes.ſ.de ver.obl. S3 ꝯ.C.
de in integ.reſt.l.ſi curatorem, vbi equiparatur ei,cui bonis eſt
interdictum,qð quidam tenent,qð mihi non pl3,ꝙ plus oblige-
h tur[h] pupillus quã adultus curatorem hñs.Dico ergo ꝙ p datio
nem tutoris vel curatoris nõ interdicitur alicui adminiſtratio,
& ptãs adminiſtrandi,quam h3 de iure naturali,vt.ſ.dictum eſt
in pupillo,ſed tollitur fomentum,qð dabatur a iure ciuili.Sed
qñ bonis expreſſe interdicitur,tunc tollitur ois ptãs, d.l.is cui
i bonis.Nec obſt.d.l.ſi curatorem.[i] q2 equiparatur prodigo,quan
tum ad ciuilem oblĩonem. Puto tñ q2 ſi iudex interdiceret pu-
pillo,vel adulto adminiſtrationem ex cã,ꝙ tunc obligaretur ci-
uiliter vel naturaliter. Uidimus qualiter obligetur pupillus
ex ꝯtu,quid ſi ex dolo,& non eſt dubium,vt l.j.C.ſi aduer.delic.
& l.j.§.an in pupillum.ſ.de po.Quid in culpa:Dic vt gl.habui-
ſti in l.ij.ſ.tit.prox.

ADDITIONES.

a Alex.¶ Nouatio.Et do tex.de cuius intellectu vide Bar.in l.
ſingularia.ff.ſi cer.pet.& alleg.Imo.in l.ſcire debemus.de ver-
bo.oblig.Adde tamen ꝙ non videtur poſſe fieri nouatio per pa
ctum nudum ex interuallo interpoſitũ.l.ſi ex pretio.& ibi Bar.
C.ſi cer.pet.licet hic dicatur,ꝙ ſufficiat ꝙ oriri poſſit naturalis
obligatio,& ad Bart.hic,& predicta adde Pau.de Ca.in l.de-
legare.j.j.eo.
b ¶ Contrarium ego dico.Et ꝙ nouatio fiat per alium ꝯtum,ſe-
quitur Bar.hic.Hoc etiam t3 Ludo.Bolo.in conſ.lix.ver.ad-
ditur etiam aliud.& do.Mar.Soci.in conſ.xxj.verſ.nec obſt.ſi
diceretur quod Bar.
† ¶ Clau.d Seyſ.Iſtud limita,niſi interueniſſet delegatio largo
modo ſumpta:q2 tunc preſumitur nouatio etiam ſine ſtipulatio
ne,vt ꝯſuluit Are.conſ.v.in ij.dub.& dictum Bart.ſequitur Alex.
ꝯſ.xiij.vol.ij.& in l.ſi cum dotem.ſ.ſol.mat.
c Alex.¶ Quid ſi ſeruus.Adde tex.in in l.in perſonam.§.j.cum
ibi no.ſ.de pac.
d Pom.¶ Contraria loquuntur.Quis dicatur proximus infan
tie,& quid in cauſa delicti,vide Bald.& Mod.in l.excipiuntur.
ſ.eod.ad Sil.
e Alexand.¶ Proximus infantie.Quis dicatur proximus pu-
bertati,vel infantie,vide de deſpon.impub.in c.continebatur.
per Bal.in l.ſi quis in tantum.C.vnde vi.gl.& ibi Bal.in l.ſi.C.
infan.expoſi.& cum theorica Bar.hic tranſit Ange.in l.prope-
randum.§.& ſi quidem.C.de iudi.& ibi etiam Baldus hoc ſequi
tur,& in retitio.c.ſi pater.vbi pulchre,de teſtamen.libro ſexto.
Et dicta per Barto.hic limita vt per Baldum, & Roman.in
l.excipiuntur.ad Sil.per illum textum.¶ Ioan.Fran.Ru.Ad
de Ioan.Fab.Inſtitut.de inuti.ſtipu.§.pupillus.vbi recitat o-
pin.Inno.& Hoſtien.& tenet ipſe quod ſit arbitrio iudicis relin
quendum.
f Alex.¶ Nil facit.Quia ibi dicitur,quis ſit proximus pubertati,&
ibi no.Bar.
g Alex.¶ Aliam ſolu.Utru3 ex ꝯtu minoris abſq3 decreto natu
raliter obligetur,adde quod ipſe no.in l.cum lex.ſ.de fide.iuſ.&
quod no.Bal.in l.non dubium.C.de legib.per Cyn.in l.j.C.de
inut.ſtip.& tex.& quod ibi Bar.in l.ſi pupillus.ſ.de condi.ind.
quod no.¶ Adde que poſui in auth.ſacra puberu3.C.ſi aduer.
vendi.& in d.l.cum lex.
h Alex.¶ Plus obliget.Uide Cyn.in d.l.ſi curatorem hñs,& qð
no.Bal.in l.potuit.in x.q.C.de iur.delib.¶ Adde an inter pu-
pillum,& curatorem poſſit fieri compromiſſum,& an inter adul-
tum,& curatorem,Bal.conſ.cccxliiij.lib.j.

i Poma. ¶ L. ſi curatorem. No. ex iſtis verbis Bart. ꝙ minori
xxv. an. prodigo non eſt interdicta adminiſtratio bonorum ipſo
iure, dum dicit, ꝙ ſi ei ꝑ iudicem interdictum eſt, ꝙ non obligatur,
ergo ſi non eēt interdictū, bene obligaretur. ⁊ hanc ēt opi. tꝫ Bal.
in c. i. §. item ſacramenta. in vlti. verbis de pac. iur. fir. Et ꝓ ea
conſuluit Fed. conſ. ſuo. xxxj. Et eſt ꝓ iſta opi. tex. in l. patri pro
filio. in prin. ff. de min. ibi, dum dt ſi vocatus ſit, cum merito de-
beat interdici, ergo ſi debeat interdici, non erat interdictum, ⁊
dum dicit etiam, quod iſta eſt preſtans in integrum. reſtitutio.
ergo valebit ꝯtus.

LEX II.

1 ☞ Nouatio hodie fit ope exceptionis, vbicunqꝫ olim fiebat
facite.
2 Inſtrumentum ſi continet quod Titius promiſit Seio centum
pro tali cauſa computato omni alio iuramento, tunc inducitur
nouatio.
3 Nouatio qualiter tacite fiat.
4 Actio in rem, an poſſit nouari.

OMnes res. Omnis obligatio pōt nouari, ſi tñ hoc agat. Dr hic, dūmo-
do hoc agat, qualiter intelligit, ꝙ agat. Dicit gl. ſiue
tacite, ſiue expreſſe, vt Inſti. qui. mo. tol. §. preterea.
a ſed ꝯ. C. eo. l. fi. Sol. dicit gl. † ꝙ hodie expreſſe dꝫ agi. Dic tñ
1 ꝙ vbicūqꝫ olim fiebat nouatio tacite, hodie fit ope exceptionis.
Iſtā gl. habeo pro vera. Item tꝫ gl. C. eo. l. fi. ⁊ Azo. in ſum. hui⁹
ti. ¶ Dr hic, ꝙ erunt obligationes due: quero, an vtraqꝫ ſit effi
cax. Dic vt dixi in l. qui bis. ſ. de verb. obl. per Iaco. de Are. ⁊
qualiter fiat nouatio declaro materiam in l. pe. j. de pret. ſtipu.
2 ¶ † Dic tñ quero, dr in inſtrō, Titius ꝓmiſit Seio centū ex tali
cā, computato in hoc oī alio inſtrō, vtrūꝫ ex hoc videat facta no
b uatio precedentium: Puto ꝙ ſic[b], per d. l. fi. C. eo. ⁊ arg. ſ. de le-
3 ga. iij. l. Paulo Callimacho. §. j. † Sed quero, qualiter fiat taci
te: Dic vt dixi de verb. obl. l. qui vſumfructum. ⁊ dicā in d. l. pe.
4 j. de pret. ſtip. ¶ † Quero, vtrum actio in rem poſſit nouari: Dic
ꝙ ſic, vt. j. titu. ij. l. ⁊ vno. §. j. Quero, nunquid id, quod venit per
officium iudicis, nouetur: Dicam. j. eo. l. emptor.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Sed ꝯ. De veritate huius gl. vide que dixi in l. q vſum
fructum. de ver. obl. ¶ Adde tu qō ꝯ Bart. hic tꝫ d. Alex. in ꝯſ.
x. verſ. ⁊ eodem mō. in ij. vol. ⁊ in conſ. xiij. eo. vol. ⁊ do. Marian.
Soc. in conſ. xxij. verſ. veruntñ predictis non obſtantib⁹, niſi ex
aliquibus coniecturis apparet partes hic voluiſſe, ꝙ fiat noua
tio ope exceptionis in caſibus, in quibus olim fiebat ipſo iure,
qñ veriſimile eſt, quod voluerint nouare, tꝫ Corn. in conſ. xxxiij.
verſ. ⁊ theorica eſt. in §. vol
b Alex. ¶ Puto ꝙ ſic. Facit ꝙ not. Bar. in l. plane. j. §. j. ſ. de leg.
j. ⁊ cum Bar. tranſit Ang. in l. qui vſumfructum. de verb. obl. vi
de ibi. Utrū aūt hypotheca nouet, dic vt in l. creditor. in princ.
⁊ ibi per Bar. ff. qui po. in pig. ha.

LEX III.

1 ☞ Pupillus vt conueniri ⁊ exigi poſſit, requirit quod ſit ef-
fectus locupletior.

CUi bonis interdictum. Quero, quid ſi meliorē, nec deteriorē ſuam condōnem
facit. Gl. dicit ꝙ valet, vt. j. de ſol. l. in pupillo. ⁊. ſ. de
a dolo. l. non dꝫ. Contra gl. habetis. j. e. l. nouare. Dy. tꝫ iſtā per
legem quam allegat. Sed ꝯ iſtā deteriationē facit gl. ſ. e. l. j. So
1 lu. † aut querit de pupillo ꝯueniendo ⁊ exigendo, ⁊ tunc requiri
tur ꝙ vere ſit locupletior, alias, ſi quid ab eo exigeret, efficeret
pauperior, ⁊ ita loquit illa gl. Aut qrit, an ſit locupletior q̊ ad a-
lia, ⁊ tunc ſufficit ꝙ non ſit pauperior, vt hac gl. ⁊ l. alle. in ea.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Contra gl. Et iſta forte gl. vr verior, qꝛ tex. hic dicit, ꝙ
ſtipulator dꝫ facere meliorem condōnē ſuam, quam nō pōt dici
facere, niſi lucret. Item tenendo iſtam glo. non dꝫ ſubaudiri ad
tex. maxime. Non obſt. tex. in l in pupillo. j. de ſol. qꝛ ibi ſolum
eſt naturale remedium ordinarium ad tollendam oēm obliga-
tionem etiam inuito creditore, vt in l. qui ſic. j. de ſol. vñ non eſt
verum, ꝙ plus faueamus ſoluenti, quā nouanti obligationē, ita
dicit Frā. de Ramp. in l. certi condictio. §. qm. ſ. ſi cer. pet.

LEX IIII.

1 ☞ Quis non dꝫ petere, cuius ꝯrium non eēt poſtulaturus.
2 Uſusfructus non pōt delegari, nec cedi actio.

SI vſusfructus debitorē. Iſta lex eſt ſubtilis. In oblōnib⁹ que ꝯbunt ſuper re-
bus inſeparabilibus a perſona nō cadit vera delega
tio. h. d. In fi. ibi coherenti. i. ꝯcta ſuper re que pſone cohereat.
1 ¶ † No. ꝙ non debeo id petere, cuius ꝯrium non eſſem poſtulatu
rus. Item no. ꝙ idem in alijs reb⁹, que pſone coherent. ¶ Op.
de l. ſi mulier. §. ex aſſe. ſ. de iure do. quam gl. alle. Pro ꝯcordā
ti, vide gl. ij. que incipit, improprie ponit, ⁊c. in fi. ⁊ concordat in
eo quod ibi dr quod nō pōt fieri delegatio. In alio diſcordat, qꝛ
dicit ꝙ non eſt liberatus debitor, hic dicit ꝙ eſt liberatus ſaltē
ope exceptionis. Dic ꝙ ibi delegato nihil aberat, ⁊ illi cui facta
eſt delegatio, nihil aderat, hic aderat, ſꝫ Ia. de Are. ¶ Op. In-
a ſti. de vſu. §. finit. qꝛ non pōt delegari vel cedi. Glo. dicit ꝙ hic ē
2 ſpeciale. † Sed certe non video rationē ſpecialitatis. Uñ gl. ſol
uit aliter, ꝙ hic nondum fuerat vſusfructus conſtitut⁹, ⁊ ſic actio
cedit. Gl. non dicit verum, qꝛ ſicut vſusfructus non pōt cedi, ita
nec actio. l. corruptionem. C. de vſufr. ⁊ l. oēs. §. deſinere. ſ. vſuf.
quemad. ca. ⁊ l. Sempronius Attalus. de vſuf. leg. nec pōt dele
gari ipſo iure, vt hic, qꝛ alius eſt vſusfructus in perſona delegā
tis, alius in perſona eius, cui facta eſt delegatio. l. ſtiplō iſta. §. ſi
quis ita. ſ. de ver. obl. tñ pp conſenſum debitoris, ⁊ creditoris,
liberat ope exceptionis, vt hic, ſed ceſſio nullo mō valeret, qꝛ nō
conſenſit debitor, ⁊ ideo ſi exigeret ab eo, cui facta eſt ceſſio, co-
geret ſoluere aliud pro alio inuitus. Sed ꝯ hoc vr, ꝙ ēt in dele-
gatione non liberet, vt. ſ. de ope. liber. l. opere in rerum. cum l.
ſeq. ⁊ ſeq. Sol. nō liberaret ipſo iure, vt ibi, ſed ope exceptionis,
vt hic, ⁊ l. fi. §. cum mihi. ſ. de ver. obli. Item ꝯ ꝙ nullo modo li-
beret, d. §. ex aſſe. Rñ. ibi delegatus non liberat a creditorib⁹,
⁊ legatarijs hereditatis, qꝛ illi non conſenſerunt delegationi, ſꝫ
conſenſit ſolum ille, cui debebat fieri reſtitutio. Item non libe-
rat ab illo fideicommiſſario, qꝛ ei, cui eſt delegatus, nihil querit.
Nam in dicta reſtōne operat authoritas ſenatuſc. Trebel. que
non hꝫ locum in eo, cui facta eſt delegatio. ¶ Op. ⁊ vr ꝙ vſusfru
ctus finiatur ex perſona cedenti ꝯ. l. neceſſario. §. fin. ſ. de peric. ⁊
commo. rei vend. Sol. Ibi non fuit ceſſus vſusfructus, ſed com
moditas vtendi, hic vero fuit actio delegata, ⁊ vſusfructus fuit
conſtitutus in perſona eius, cui facta eſt delegatio, ideo ex eius
perſona finitiue. Facit gl. ſ. ſol. ma. l. vſufructu.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Op. Inſti. No. an ⁊ qñ per alienationem mei vſusfru-
ctus formalis, vel rei, in qua vſumfructum habeo, amittam v-
ſumfructum, ⁊ finiat. Uide Bal. ⁊ no. Bar. in l. res quarum. C.
de iure do. ⁊ hic in fi. ⁊ Bal. in l. j. C. ſi pign. pig. datū ſit. ¶ Ad
de Bal. conſ. cclxxxv. lib. iij.

LEX V.

IN diem obligatio. Obligatio pura pōt nouari
ad diem, ⁊ ante diem non fit exactio. h. d. Hic eſt am-
phibologia, qꝛ verba pñt dupliciter intelligi, ſed ve-
ra lec. eſt in ſummario. Quero, ſi obligatio in diem nouat in pu-
ram, an ſtatim poſſit agi: Et gl. hic dicit ꝙ ſic. Contra gl. eſt. j.
eo. l. ſi Stichum. ij. j. ⁊ ibi videbitis. ⁊ Dy. hic tangit.

LEX VI.

SI ita fuero ſtipulatus. Obligatio fide-
iuſſoris non nouat principalem. h. d.
1 ☞ Qñ vna cauſa venit ad implementum alterius, agitur ex im
pleto, non ex implente.
2 Incontinenti dicitur fieri, quod fit antequam partes habeant ꝯ-
ctum pro abſoluto.
3 Numeratio facta ante, vel poſt ſtiplōnem, in dubio vr facta, cau-
ſa implende ſtipulationis.
4 Si dixi me ſtipulaturum, ⁊ numero, ⁊ poſtea non ſtipulor, ex nu
meratione naſcitur actio.

1 §. Cum pecuniam. [a] Si vna † cā venit ad im
a plementū alteri⁹, agit ex
impleto, non ex implente. h. d. ¶ Op. de l. certi cōdictio. §. qm.
ſ. ſi cer. pe. Sol. ibi fuit inutilis ſtiplō. ¶ Op. de l. j. §. ij. ſ. de ſti
pu. ſer. Sol. Ibi noīe, vnius fuit fuit ſtipulat⁹, ⁊ noīe alteri⁹ nu-
merauit. ¶ Op. de l. quidam cū filium. ſ. de ver. obl. ⁊ de l. ꝯ. ſ.
ad Mac. Gl. ſoluit, quod numeratio fuit facta ex interuallo ibi,
hic incōtinenti. Sꝫ nihil eſt dicere, ꝙ ꝯrie leges non vetant, ꝙ ex
ſtiplōne non naſcat, ſed queritur cui acquiratur. Et dic vt dixi
2 in l. quidā cum filium. ſ. de verb. obl. ¶ † Quero qualiter intel-
ligatur incontinenti. Et gl. in diuerſis partibus dicunt, vel pa-
rum

rum ante vel parum poſt, l. ij. C. de edi. actio. ⁊ l. iuriſgentium. §. quinimo. ⁊ in l. bone fidei. C. de pac. Ja. de Ra. dt hic, ꝙ incõtinenti intelligitur antequam partes habeant contractum pro abſoluto, l. ꝯctus. C. de fide inſtru. dicam de hoc ī. de ſolu. l. j.
8 ¶ † Quero, quid in dubio, an numeratio videatur facta, cã implende ſtipulationis, vel vt ex ea oriatur actio: Dic vt glo. Sed doc. dicũt, ꝙ in dubio ſiue ante, ſiue poſtea fiat ſtipulatio, fit ſemper cã implende ſtipulationis numeratio, ⁊ non vere, nec ficte ex numeratione naſcitur actio. Et iſtud eſt vtile ſcire pp formationem libelli, an intentantes actionem ex numeratione, vel ſtipulatione. Dixi in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. ff. de verb. obli. ⁊ per doc. in l. certi conditio. ij. qm̃. ff. ſi cer. pet. ⁊ plene dixi ibi. ⁊ per Cy. in l. ſi abſentis. C. ſi cert. pet. ¶ † Querit gl. qd
4 ſi dixi me ſtipulaturum, ⁊ numero, ⁊ poſtea non ſtipulor, an naſcatur ex numeratione actio: Et certe ſic, qꝛ inutili ſtipulatione interpoſita, naſcitur actio ex numeratione, l. certi ꝯdictio, §. qm̃. ff. ſi cer. pet. multo magis vbi eſt nulla ſtipulatio. Illum modũ arguẽdi ſequit̃ Imperator in l. vnic. poſt prin. C. de rei vxo. acti.

ADDITIO.

a P. P. P. ¶ Cum pecuniam. Vide Soc. in l. ſingularia. ſi certum petatur.

LEX VIII.

1 ☞ Pena, vel mora precedens an videatur repetita in obligatione nouante.

a SI Stichum. [a] Stipl'o nouans tollit primã obl'onem, ⁊ purgat moram. h. d. ¶ Quero vtrum in ſequentem obl'onez trãſeat mora precedens. Quidam ꝙ ſic niſi expreſſe agatur ꝯtrium. Illud eſt veruz, qꝛ iura iſta ſunt immutata in hoc, qꝛ
1 hodie dꝫ expreſſe agi, vt preſumat̃ nouatio. ¶ † Sed circa hoc, an pena, vel mora precedens videatur repetita in obligatione nouante, an ſit immutatum dicam. ī. e. l. quoties. ⁊ plenius in l. ſi rem aliquam. ī. e. dixi in l. eum qui ita. §. fi. ff. de verb. obli.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si Stichũ. Vide no. p Bart. in l. triticũ. ff. de ver. obl. hoc ſimpliciter ſequit̃ Pau. de Caſ. quem vide in l. ff. alle. in fi. Iſtud ſequit̃ Pau. de Ca. ibi dicẽs ꝙ in ſtipl'one tm̃ neceſſariũ vr̃, ꝙ dies ſit repetita. l. j. §. ſi quis ſub conditione. vt leg. no. ca. Claud. de Seyſſel. An autem iſta lex etiam ꝓcedat, ſi ſtipl'o eſſet inutilis, ⁊ ſic non nouaret, vide Alex. poſt Rapha. in l. ſcire debemus. §. ſi a fure. ff. de verb. obli.

1 ☞ An ex ſtipulatione nouante obligationem in diem ſtatim agi poſſit.

§. Legata. Obl'o in diem, vel pura, p̃t ſtatim nouari: ſꝫ cõditionalis demũ in conditionis euentũ. h. d. ¶ Hic dr̃, ꝙ obligatio in diem ſtatim nouatur. ¶ † Que
1 ro, vtrũ ex ſtipulatione nouante, poterit ſtatim agi: Gl. dt ꝙ nõ, ſꝫ expectabit dies. Ita dt gl. ſed ff. e. l. in diẽ. no. ꝯ. Dñt quidã, ꝙ hic loquit̃ in l. noſtra, qñ expreſſe fuit dies repetita in l. in diẽ. loqt̃ gl. qñ ẽ dubiũ, vt ſic ĩ dubio nõ itelligat̃ repetita, arg. l. alle.
a in gl. Ita dicebat do. Eld. Cõtra iſtud dem̃ vr̃ caſus i l. qui ſic. [a] de verb. obl. vbi in dubio dies repetita vr̃. Mihi vr̃ ꝙ dẽamus dicere in dubio ſic. Aut in ſequenti ſtipulatione nulla fuit deducta quãtitas, ſed ſic dictum, qd ex prima ſtipulatione debes, ꝓmittis, ⁊ tunc dies intelligat̃ repetita. Aut fuit expreſſa quantitas, vt centum, que mihi debes, promittis, tunc dies non intelligit̃ repetita. Hoc ꝓbat̃ ff. de re iud. l. Neſcennius. cum ſua glo. in l. ſi prior. cum ſua gl. ff. ſol. mat. Non obſtat d. l. qui ſic. qꝛ ibi fuit facta expreſſa commemoratio diei.

ADDITIO.

a Alex. ¶ In l. qui ſic. Qꝛ ibi fuit facta expreſſa, ⁊c. vel ibi nõ fuit expreſſa quantitas in ſecunda, vt patet ex predictis ſecũdum Paulum de Caſt. ibi.

§. Si quis ita. Conceptio ſtipulationis nouãtis p̃t precedere ſtipulationẽ nouatã. h. d. Cpp. eo. tpe nõ p̃t quid oriri, ⁊ extingui, l. Titio cũ morit̃. ff. d vſufr. Sol. Nõ. h. d. eodẽ tpe, non intelligas in eodẽ inſtãti, ſed p̃cedit primo obligatio Titij, ⁊ ſequit̃ poſtea obligatio nouans.

§. Idem Celſus. Actio iudicati nõ nouat̃ per ſtipulationem iudicatũ ſolui.

§. Si decem. Si debita a duob. alternatiue ꝓmittant̃, nouatio nõ ꝯtingit. h. d. ¶ Cpp. gl. de l. ſi is cui decẽ. ī. eo. Sol. vt ibi. Item ꝯ. ī. eo. l. a te. Solue vt ibi. Circa iſtã legeꝫ q̃runt̃ duo. Primo, quis fuit iſte Titius: Sol. Põt intelligi de ipſo debitore, vel de quodam extraneo, ⁊ ſic erunt due lec. Scdm hoc q̃rit̃, quid in dubio. Dicit gl. in dubio preſumo, vt ī. tit. j. l. ⁊ magis, qd meo. vel ꝯ m quoſdam, vt innuitur. ī. eo. l. a te. ⁊ l. ſi is cui. Iſta gl. eſt difficilis. Nam ad hoc vt prima rñſio ꝓcedat opꝫ te ſic formare qõnem, Quid ſi iſte Titi⁹ ſoluit ſimpliciter, nõ exprimẽdo ꝓ quo ſolueret, ⁊ intellige ꝙ iſte Titius erat ille idẽ debitor, nõ aũt erat extraneus, ⁊ tũc ꝓcedit rñſio prima, qd in dubio vr̃ ſoluere noĩe ſuo, d. l. magis. ī. tit. j. ſꝫ ſi ille Titius fuiſſet quidam extraneus, ⁊ dubitaret in quã cãm caderet ſolutio, dic l. j. ⁊ ij. ī. tit. j. Scdo mõ p̃t intelligi iſta qõ, qd ĩ dubio, hoc ẽ verũ iſta ſtipulatio p̃ſumat̃ facta aĩo nouãdi, vel nõ, ⁊ tũc bene ꝓcedit ſequens rñſio, dic vt ī. eo. l. ſi is cui. ⁊ l. ſi a te.

1 ☞ An qando aliquis liberat me inuentum, habeat contra me actionem negotiorum geſtorum.

§. Si ab alio. Põt alius me inuituꝫ liberare nõ aũt inuito mihi actionẽ auferre. h. d. ¶ Dr̃ hic, qd erãt duo obligati, ſed vno ſoluente liberat̃ alter, imo vr̃ ſumma duplicari. Quid em̃ ꝓhibet, ꝙ tu dẽas mihi centuꝫ noĩe
a dotis vxoris mee, ⁊ vxori alia centum: vñ vr̃ obſtare [a] Inſti. de duob. re. in prin. ⁊ ff. de actio. ⁊ obli. l. Lucio. Sol. intelligas qd hic fuit dictũ in ꝓmiſſione eandem pecuniam, ⁊ ſic apparet qd
1 ſenſerunt de eadem pecunia. ¶ † Quero, qñ aliquis liberat me inuitu, an habeat ꝯ me actionẽ negotiorum geſtorum. Gl. hic dt, qd non. ꝯtrium tꝫ gl. in l. ſoluendo. ff. de neg. geſt. Alia gl. in l. ſolutionem. ī. tit. j. intelligit, qñ ſoluit̃ ꝓ ignorante, ſecus ſi ꝓ inuito. Gul. de Cu. dt, qd tunc, qñ ſoluit̃ ꝓ inuito, hꝫ actioneꝫ negotiorum geſtorum: qd ꝓbat p l. at ſi quis. ij. Labeo. ff. de relig. Item ꝓbat p l. ſi quis mancipijs. §. fi. ff. de inſti. act. ⁊ qꝛ nõ eſſet equũ, vt quis locupletaret̃ cum aliena iactura, l. iam hoc nã. ff. de cõdi. inde. ⁊ ſic equum eſt actionem dari, l. quoties. ff. de preſcri. ver. ⁊ hoc
b tꝫ Cy. in l. fi. C. de neg. geſt. Ad l. fi. de neg. geſt. rñdet Gul. [b] ꝙ qñqꝫ ꝓhibitio fit ſup tali geſtione, qd pp eam geſtor incidit in delictum, vt puta, ꝓhibeo ne labores fundum meum, nec intres cã laborandi, tunc ſi intras, delinquis, l. iij. ff. de acqui. re. do. merito non debes habere actionem negotiorum geſtorum l. ſiue hr̃ditaria. ff. de neg. geſt. ſꝫ qñ ꝓhibitio nõ facit geſtorẽ delinquere, vt puta ꝓhibeo tibi ne ſoluas p me, ſi ſoluis, tũc hẽbis ꝯ me actionẽ negotiorum geſtorum p dictas rões, quicquid dicat Gul. ipſe dt ꝯ caſuꝫ. l. ſi p te. ff. mãda. ⁊ ſic iſta gl. dt verũ. ꝯ facit. l. ſi ex duob⁹. ff. de neg. geſt. ⁊ gl. q̃ eſt in l. ſoluẽdo. intelligat̃ in eo, qui ſoluit ꝓ ignorãte, añ alias male diceret. Nõ obſt. d. l. at ſi quis. §. labeo. qꝛ ſpãle eſt in expẽſis funeris. Nõ obſt. d. l. ſi quis mãcipijs. l. fi. ff. de inſti. acti. qꝛ ibi fõ: qꝛ ſeruus p̃t obligare dñm de peculio. Ita rñdet gl. in d. l. fi. C. de neg. geſt. Nõ obſt. ꝙ non dꝫ locupletari cum aliena iactura, ⁊ qꝛ equũ eſt actionem dari, qꝛ imo non eſt equum pp ꝓhibitionem ſibi factam, vt dictis legibus.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Vr̃ obſtare. An debitor ſoluẽs creditori creditoris, ſit liberatus. Vide tex. in l. ſolutũ. §. ſolutã. ff. de pig. ac. ⁊ ibi Bal.
b Alex. ¶ Reſpõdet Gul. Adde que dixi in l. in rem. §. tignũ. ff. de rei vendi.

LEX IX.

1 ☞ Debitor poteſt petere, vt ſibi fiat iſtrumentum liberationis, quando ſoluit.

1 SI pupillus [a] Vide glo. in ver. hꝫ. q̃ incipit, vr̃ ſupflua, ibi, ſꝫ dic ꝙ nõ. † No. arg. ꝙ poſſum petere, vt fiat mihi iſtrum liberationis vt magis de facili poſſim liberationem oſtendere, vt hic, ⁊ l. plures apochis. C. de fide inſtru.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si pupillus. Et hic eſt caſus vnicus, ⁊ ſingularis, ꝙ iudex non dꝫ condemnare reum, qui conueniri poterat pluribus actionibus, niſi primo actor liberet reũ ab alijs formaliter. Similiter qñ plurib. teneor, debeo ſeruari indemnis p cautionem legitimam ab eo cui ſoluo, vt no. Bal. in d. l. cum ſeruum. ad fi. C. de ſer. fug. Et ad iſtum tex. adde l. nõ ſolum. ff. de rei vendic.

1 ☞ Promiſſio ſi digito celum tetigero, eſt pura: ſecus ſi dicit̃, cum morior, vel cum Antichriſtus naſcetur.

a §. Qui ſub conditione [a] Quero exẽplũ, Gl. ponit exemplum, ſi ſtipulor ſi Antichriſtus naſcet̃: nam certum eſt qd naſcet̃. † Secundo modo ponit exemplum glo. ſi ſtipulor centum
1 cum moriar. Nã iſta ſtipulatio eſt pura. Imo non eſt pura, qꝛ licet hoc ſit certum, ꝙ moriar, nõ tamen eſt certum quãdo ideo

dꝫ expectari dies. Ita no. in l. omnib. de reg. iur. Quare gl. ponit exemplum, qñ ꝓmitto decem, ſi celum tetigero digito. Naꝫ eſt certum ꝙ nunquam celum digito tangam, ideo eſt pura, l. in illa. in fi. ſ. de verb. oblig.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Qui ſub cõditione. De intellectu huius. §. adde not. ꝑ Bar. in l. ſi cõſtantie. §. j. ſ. ſol. mat. ⁊ ibi indiſtincte tꝫ ꝙ cõditio q̃ omnino eſt extitura, ita demũ impedit natiuitatem obligationis, ſi eſt incerta an, ⁊ qñ: ſecus ſi eſt certa an, ⁊ incerta qñ. Hic eſt bonus tex. vltra quem adde bonum tex. in l. Julianus veruꝫ debitorem. verſ. ſimilem, ⁊ ibi no. gl. in verſi. ſolutionis. in fi. de cond. inde. Bene facit tex. in l. niſi finita. de tutel. ra. diſt. in ṕn. vbi lꝫ certum ſit tutela finiri morte, vel pubertate, tñ non orit̃ actio, niſi finita ea tutela, vt ibi, ⁊ plene ꝑ Bar. in l. ita ſtipulat⁹. in ij. q̃. ſ. de verb. obli. Et ad predicta adde Bar. in l. centeſimis. eo. tit. ⁊ vide Bar. in l. heres meus. de mino.

1 ☞ Quando primo ſtipulor iter, ſecundo actum, an nouatio preſumatur.

a §. Qui actum. [a] Si ſcḋa ſtip̃lo continet minus nõ preſumit̃ nouatio, ſecus ſi cõtineat plus. h. d. ¶ Quero, quid eſt hoc dictũ, qñ ſcḋo ſtipulor minus, nihil agit̃: Dñt quidã ꝙ non fit nouatio, ẽt ſi eſt hoc actũ, hoc eſt falſum, l. qui vſumfructum. ſ. de verb. obl. Alij dñt ꝙ ſequẽs ſtipulatio nullũ hꝫ commodũ. Tu dic, nihil agit̃, qꝛ nouatio nõ ꝓſumit̃. Ita debemus intelligere, cuꝫ ſumus in materia nouationis.

1 ¶ † Quero, qñ ſtipulor primo iter, ſcḋo actum, an nouatio preſumat̃: Gl. ḋt ꝙ non, qꝛ aliud eſt ꝙ in ſecũda ſtip̃lone deduci; vr̃ ꝙ imo fit nouatio, vt ꝓbat̃ in l. qui vſumfructũ. ſ. de verb. obli. ſm verum, ⁊ communem intellectum. ⁊ ita dꝫ intelligi hic, vt faciat ad ti. Non ob. ꝙ hic dicitur, ꝙ ſtipulatur aliud, qꝛ intelligo quod ſtipulatur aliud, ſcilicet plus.

ADDITIO.

a ¶ Qui actum. Pro concordia aduerte, ꝙ Bar. vr̃ velle in l. ſingularia. ff. ſi cer. pet. ꝙ in ſtip̃lone incõtinenti, vel ex interuallo continente tantũdẽ, quantum primeua obl̃o olim ꝓſumebat̃ nouatio. Cõtrariũ tenere vr̃ expreſſe in hoc. §. fi. in l. ſi pupillus. ⁊ l. qui bis idem. in l. ſcire. in l. qui vſumfructum. ff. de verb. obl. ⁊ in l. pe. ff. de pret. ſtipu. Sol. eſt apertiſſima ex ſuis diſtinctionib. in dictis legib. ⁊ multiplex eſſe põt, vt intelligat̃ in d. l. ſingularia. ⁊ in alijs plurib. locis, vbi dixit preſumi nouationem, intellige qñ aliquid plus continebatur vtilitatis. Vel aliter intellige, ſ. ope exceptionis, vt in d. l. pen. dixit Barto. plures ſol. dat ipſe Bar. vide per eum in dictis ſuis diſtinctionibus.

LEX X.

Vbi recte. Opp. gl. de l. ſeruus. j. eo. ⁊ l. non ideo. Sol. ḋt gl. hic dr̃ q̇ḋ fallit in adiectis. Fallit ẽt ĩ quibuſdã alijs. Roge. vero, vt iſta ꝯ̃ria ſoluat, addit ad regulã, cui recte ſoluit̃, ſ. vt ſibi debitũ, tũc iſta regula nõ cõprehendit alios caſus enumeratos in gl. Et verum ḋt Roge. tñ formando ſic regulã, exceptio non bñ adaptat̃ ad regulam. Item in quibuſdam caſib. ille cui põt ſolui nomine alieno, põt nouare, vt in tutore, in curatore, ⁊ ꝓcuratore habente mandatum cum libera. j. eo. l. nouare. ⁊ l. fi. j. eo.

LXE XI.

1 ☞ Hec lex hodie non corrigitur per l. fi. C. de noua.
2 Delegatio quo ad delegantem, ⁊ eum delegatum, fit nuda ſcriptura, ſed quo ad delegantem, ⁊ cum cui fit delegatio, per ſtipulationem.
3 Delegatio qualiter dicatur fieri litis conteſtatione.
4 Que actio detur contra delegatum per litis conteſtationem.
5 Litis conteſtatione facta contra delegatum ſuper inſtantia facta contra debitorem, fiet contra eum condemnatio.

a Delegare. [a] Dr̃ hic, delegare, ẽ vice ſua aliũ rerum dare creditori. An hec lex
1 † hodie correcta ꝑ l. fi. C. de nouatio. ⁊ Inſtit. qb. mo.
b tolli. obli. §. ꝑterea. Certe non vr̃[b], qꝛ illa lex nõ facit mẽtionẽ, niſi de nouatione, nõ de delegatione. Et ſi tu dicis, imo facit ibi mẽtionẽ de delegatione, dum corrigit iura antiqua, que dicebãt ꝙ interuẽtu noue ꝑſone noua naſcit̃ obl̃o, ⁊ inducebat̃ nouatio ad delegationem ꝓprie videbat̃ referri: Dico, ꝙ nõ obſtat, cũ noua ꝑſona poſſit interuenire abſqꝫ iuſſu, ⁊ delegatione debitoris, ſꝫ ſi debitor delegat reũ, vel dat aliũ expromiſſorem,
2 forte nouatio induciť. nõ pono hoc ꝑ cõſtãti. ¶ † Venio ad fi. in paſſum, dr̃ hic, ꝙ fit delegatio ꝑ ſtip̃lonem, ⁊ ꝑ litis conteſtationem, ꝯ̃ j. eo. l. delegare. Sol. In delegatione eſt duplex act⁹, vn⁹ eſt inter delegantẽ, ⁊ delegatum debitorem, ⁊ iſte talis actus fit
c nuda ſcriptura, ⁊ ſimilib. modis [c], vt j. eo. l. delegare. Quidam eſt actus qui fit inter delegāteꝫ, ⁊ eũ cui fit delegatio, ⁊ iſte act⁹ ſolũ fit ꝑ ſtip̃lonẽ, ⁊ litis cõte. Cõtra, qꝛ ſolum ſtipulatione fit, l. j.
3 C. eo. Sol. ſubaudi ibi, vel cõteſtatione. ¶ † Querit gl. qualiter fiat iſta delegatio ꝑ cõteſtationẽ: Rñdeo, qñ alius ſuſcipit iudicium ꝑ me aio nouandi, tũc ego liberor, ⁊ ille incepit teneri. Vel ponamus alio mõ, ḋt gl. ꝙ ego cedo tibi actionem ꝯ̃ debitorem meum, ⁊ tu litẽ cõteſtatus es cum eo, ipſe incipit tenere tibi, ⁊ liberat̃ a me. exẽplũ iſtud nõ eſt bonũ, qꝛ magis eſt exẽplũ ceſſio-
4 nis, quã delegationis, vnde tene primũ. ¶ † Sꝫ q̃ro, q̃ actio dabit̃ ꝯ̃ debitorẽ ſic delegatum ꝑ cõteſtationẽ: Dicit gl. ꝙ dat̃ illa vtilis, q̃ ꝯ̃ debitorẽ dabat̃ directa. Iſtam gl. tñt Dy. Ja. ḋ Are.
5 ⁊ Cy. in l. j. C. de iudi. ⁊ nõ allegant aliud, niſi iſtã gl. ¶ † Quero, facta conteſtatione vtrũ ꝓcedat̃ ſuꝑ eadẽ inſtãtia ꝯ̃ debitorem: Rñ. Vr̃ ꝙ nõ, qꝛ tꝑe dati libelli, iſta actio nõ cõpetebat, ſed incipit cõpetere in ipſa litis cõteſtatione: ğ. ⁊c. l. nõ põt. ſ. de iudi. ꝯ̃riũ dico, ꝙ ex eadẽ inſtãtia ſeq̃t̃ cõdẽnatio, ⁊ ꝓcedit iudiciũ hoc mõ, qꝛ oẽs act⁹ formabunt ꝯ̃ illũ debitorẽ ſic delegatũ, ⁊ ſuſcipiẽdũ iudiciũ defenſorio noĩe rei principalis, ſeu tanquã ꝯ̃ defenſorẽ aio nouãdi rei principalis. Probat̃ in l. liberto. §. fi. ſ. de nego. geſt. Ita dꝫ intelligi l. ſoluẽdo. eo. titu. ⁊ j. tit. j. l. ſolutionem.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Delegare. Lꝫ iſta opi. cõiter teneat̃ ꝑ doc. in l. ſingularia. ꝙ d. l. fi. nõ hẽat locũ in delegatione. ff. ſi cer. pe. ⁊ cã tenuit Bal. in l. pecuniam quam. eo. tit. ⁊ Imo. in l. pe. j. de pret. ſtip. ꝯ̃rium tñ tenuit Ro. in d. l. ſingularia. Pro quo facit, qꝛ appellatione nouationis, venit nouatio in ſpecie, ⁊ delegatio, vt eſt gl. in rub. ſ. eo. ⁊ tenuit Cy. in ru. ſ. eo. Sed nũc ſic habeo, q̇ḋ bonũ eſt arg. in correctorijs de ſtricta ſignificatione ad latam. Gl. eſt in clem. j. ver. eligat̃. de elect. cuꝫ ğ ibi dicat in d. l. fi. ꝙ hodie nõ preſumit̃ nouatio in ſpecie ſumpta, niſi expreſſe agat̃, ergo etiã dꝫ extendi ad nouationem in gñe ſumptam ꝑ ſuperiora, ⁊ ſic ad delegationẽ, q̃ ſub ea cõtinet̃, ⁊ ſic etiam habebit locũ d. l. fin. in delegatione vide Alex. conſi. x. in ij. vol. ⁊ Barb. xix. vol. j. ⁊ xxxvj. eod. vol. ⁊ Are. conſi. v. ad fin.

b Alex. ¶ Non vr̃. No. ꝓ eo ꝙ ḋt Bart. in l. ſingularia. ſ. ſi cert. pet. de cãpſore, qꝛ iſtud facit ꝯ̃. Et ita tñt alij doc. in d. l. ꝙ vſumfructum. ſ. de ver. obl. Et ꝑ iſta parte audio, q̇ḋ Bar. conſuluit, vcꝫ ꝙ nunquã fit nouatio prime obligationis neceſſario in preiudicium creditoris, ſed tunc demum cum ſua intereſt, per tex. no. in l. cum duobus. §. idem rñdit. ſ. ꝓ ſocio. ⁊ quod ibi Bar. ⁊ Bal. in l. commiſſorie. C. de pac. inter empt. ⁊ vend. ⁊ in l. j. C. de inoffi. teſta. ⁊ in l. j. de pub. iud. vide Bar. in l. j. §. j. de p̃to. ſtip. ⁊ in d. l. ſingularia. hr̃ an ius excipiẽdi poſſit nouari, ⁊ ad Bar. hic vide gl. in l. ij. C. eo. ⁊ Bal. in l. pecuniã. ſ. ſi cer. pe. ⁊ expreſſe gl. in l. iij. in gl. ibi. C. eo. ¶ Adde pulchre Bald. conſi. ccxix. iij. lib. ⁊ conſi. ccxxxvij. eo. libro.

c Pom. Similib. modis. Viḋ Alex. ꝯſ. lxxv. alias xcv. vo. iij. vbi dr̃ tenere. ꝙ ad hoc vt dicat̃ delegatio, requirit̃ ꝙ debitor, q delegat̃, ꝓmittat ꝑ ſtip̃lonem ei, cui fit delegatio, alias dicet̃ ſimplex. ceſſio. ⁊ conſi. ſeq. vbi dicit, ꝙ delegatus alias non liberatur.

LEX XII.

1 ☞ Remittere exceptionem, eſt donare.
Procurator non poteſt exceptionem peremptoriam remittere, niſi ſit dictum in inſtrumento.
2 Delegatus quando preſumat̃ ſcire exceptionẽ ſibi competere. Ignorantia in facto proprio preſumitur, qñ factum eſt multuꝫ de longinquo, vel valde intricatum.

Si quis delegauerit. Iſta eſt bõa lex, Delegatus ſciẽs ſibi exceptionẽ competere, cã vr̃ remittere. Ignorãs nõ ṕt excidere ꝯ̃ eũ, cui facta eſt delegatio, ſ,
a ꝯ̃ delegãtẽ ſibi ſuccurrit̃. h. d. ¶ No. tex. ibi [a], ſimilis ei videbit̃
1 q donat: qm̃ remittere exceptionẽ vr̃, ⁊c. ⁊ ſic no. † ꝙ remittere exceptionẽ eſt donare. q̇ḋ tene mẽti. Vñ aduerte in inſtr̃is ꝓcurationis, ⁊ in inſtr̃is factis a ꝓcuratorib. in qb. renũciauit tali, ⁊ tali exceptioni. Nã vr̃ ꝙ nõ poſſint remittere, qꝛ renũciare exceptioni perẽptorie eſt donare, niſi hẽrent mãdatũ ad renũciãdũ. ¶ Op. de l. Julianus. ſ. ḋ doli excep. Sol. hic loq̃t̃ qñ delegatio eſt facta vero creditori. ibi qñ ẽ facta creditori putatiuo, vel aio
2 nouandi. ¶ † Querit gl. quid in dubio ſi non eſt certum, vtrum ſciuerit,

ſciuerit,vel ignorauerit.Gl.rñdet ſolenniter,Aut exceptio cõ-
petebat ex facto ſuo,⁊ preſumit ſcire.Aut ex facto alieno,⁊ pre
b ſumitur ignorare [b].qđ tene menti.Simile no.in l.ſi res.de leg.
j.Primum dictum,ꝙ ex facto ſuo preſumitur ſcire, intellige,
c niſi factum ſuum eſſet multum lõginquum [c],l.peregre.in prin.
ff.de acqui.poſ.⁊ no.per Dy.in c.preſumitur ignorantia.ex.de
reg.iur.lib.vj.Item intellige,niſi factum eſſet valde intricatũ,
ita quod memorie de facili retineri non poteſt,l.emptor.§.Lu-
cius.ff.de pac.⁊ l.cum fideicommiſſum.ff.de confeſſis.

ADDITIONES.

a Alex.¶No.tex.ibi.Remittere exceptionem peremptoriam,
eſt donatio,ideo ꝓcurator eam remittere non poteſt,ꝙ intelli-
git Bar.in l.ſi.ff.que in frau.cre.⁊ Imo.in c.cum olim.de offic.
deleg.Et ideo non poteſt ꝓcurator in inſtrumento renunciare
exceptioni peremptorie,ꝙ tamen intellige ſingulariter ꝑ Bar.
in d.l.ſi.⁊ Bal.in l.pactum curatoris.C.de pact.
b Alex.¶Et pſumit ignorare.Limita vt per Bart.i l.ſi tutor.C.
de peri.tu.⁊ in l.qui fundum.§.ſeruus meus.ff.de vſuc.ꝓ emp.
c Alex.¶Longinquum.Intellige ſi certat de damno vitando,ſe
cus ſi de lucro captando.Ita dicit Bar.⁊ ibi vide poſt eum aliqđ
in materia in l.qui fundum.§.ſeruus meus.ff.pro emptore.Ad
de Bar.in l.Celſus.de vſuca.⁊ in l.non fatetur.de cõfeſ.⁊ Bal.
in l.j.C.de confeſ.vbi ſing.limitat.Sed in contrarium contra primam li-
mitationem facit l.magnam.C.de contrah.⁊ commit.ſtip.⁊ quod no.
Bal.in l.cum rem alienã.C.de legi.⁊ vide Ang.in d.l.qui fun-
dum.in §.ſeruus.¶Et ad primam limitationem vide Alex.in
cõſ.c.xxiiij.verſi.⁊ potiſſime.ver.⁊ hec opi.in j.vol.⁊ ibi,quod
tempus decem ann.dr̃ longinquum,⁊ vide Soci.in conſil.cclx.
verſi.⁊ ad ꝓbationes.vbi quod ex multitudine negotiorũ poſt
menſem preſumitur.

LEX XIIII.

1 ¶Mora commiſſa in precedenti ſtipulatione,purgatur per ſe
cundam factam animo nouandi,ſi res fuit preſens.
2 Fiſcus habetur loco heredis in obligatione iam contracta, ſe-
cus in contrahenda,quanquam ex cauſa de preterito.
3 Deportatus quando obligetur ciuiliter,⁊ naturaliter.
4 Conditio exiſtens trahitur retro ad tempus ſtipulationis con
tracte,ſi tempore exiſtentis conditionis reperiretur extremum
habile ad obligationem contrahendam.

QUoties. Iſta eſt multum ſolennis lex,⁊ di-
uidit in duas partes.¶Primo
qñ ſtiplo conditionalis interponit ad nouandam pu
ram.¶Secdo qñ ſtiplo pura interponitur ad nouan
dam cõditionalẽ.Secda ibi,ſed ſi qđ.⁊ hr̃ h.d.Stiplo conditio-
nalis nouat puram in conditionis euentum: ſed ſtatim moram
precedentis obligationis purgat.Item ſtiplo pura nouat con-
ditionalem in conditionis euentum,ſi tunc extitat pſona,in quã
oblo cadat.h.d.in ſumma tex.Ibi,egiſſe videatur,q2 ꝑ eam re-
ceſſum vr̃ a conditionali oblone,ſm mentem contrahentium.⁊ habes
idem quod hac l.in l.pecuniã.ff.ſi cer.pet.¶Ad ver.vñ Mar
cellus.Et p.fortiter de l.eũ qui ita.§.ſi.ff.de ver.obl.vbi ꝑ ſtipu-
lationem conditionalem non tollitur mora precedens.Solue
1 vt ibi dixi,⁊ dicam in proximo contrario.¶†Item opp.de l.ſi rem.j.c.
Glo.dt,ꝙ ibi fuit expreſſe actum,vt mora non purgaret.Iſtud
eſt diuinare vel ibi loquit,qñ reo abſente fuit facta ſtiplo ſecun-
da animo nouandi,⁊ hic reo preſente.⁊ iſta eſt vera.⁊ notabi-
lis ſol.⁊ iſtam tenui in l.eum qui ita.§.ſi.ff.de verb.obl.⁊ eam tz
Ia.de Rauẽ.⁊ omnes Moder.lz Ia.de Ra.in l.eum qui ita.
§.ſi.iſtam ſol.ſibi appropriet,⁊ ꝓbat iſta ſol.in l.qui decez.§.idẽ
a rñſum eſt j.de ſol.¶Venio ad ſecundam [a] partem:⁊ vr̃ ꝙ lz ꝑ-
ſona ſit deportata,ꝙ mouet oblo.Nam fiſcus eſt heres:ꝛiõ eſt ꝑ-
ſona que põt obligari,l.nouatio.j.c.Sol.dñt quidam,hic loqui
tur qñ poſt deportationem bona non erant adhuc a fiſco agni-
ta,⁊ ſic nondum erat heres.hoc non plz,q2 idem eſt hr̃ditatem
iacere,vel aditam eſſe,d.l.nouatio.Vel aliter,⁊ iſtã tz Dy.aliud
eſt,quem eſſe mortuum naturaliter,aliud,quem eſſe deportatũ.
Et ſi tu dicis fiſcus hr̃ loco heredis,dico quod non eſt verum ꝑ
oĩa.Ita habuiſtis no.ff.tit.j.l.inter eos.§.ſi.que gl.ꝓbat ꝑ hãc
2 legem,vt ibi dixi.¶†Ex quo no.quod in oblone iã contracta fiſcus
b hr̃ [b] loco heredis,ſed in obligatione contrahenda,quanquam ex cã
3 de preterito,non hr̃ loco heredis,vt hic.¶†Ulterius q̃ro,dr̃
hic,ꝙ deportatus non eſt perſona,que obligat,an deportatus
obligetur naturaliter,⁊ ciuiliter:Glo.hic dicit,ꝙ non obligat
ciuiliter,ſed naturaliter ſic.hoc non eſt verum in caſu noſtre le
gis,q2 ſi obligaretur naturaliter,prima obligatio nouaret,vt ff.
eo.l.j.quod eſt contra iſtum tex.dico ergo quod in caſu noſtre legis
non obligatur ciuiliter,vel naturaliter.Et ideo aduerte tria [c].

Nam quedam ſunt obligationes de preterito contracte,⁊ ab illis per
deportationem liberatur fideiuſſor a ciuili ⁊ naturali,⁊ trãſfun
ditur in fiſcum,vt ff.tit.j.l.ſi debitori deportatio.Quedam ſunt
obligationes de nouo contrahende,⁊ in illis obligatur deportatus
naturaliter,l.quidam.j.de pen.qm̃ retinet ea que iuris gentium
ſunt,vt ibi.Quedam ſunt obligationes de nouo perficiende,tñ
ex cauſa de preterito,⁊ in illis nullo modo obligatur,vt hic.
4 ¶†Ultimo no.iſtam legem [d],quod lz exiſtens conditio traha
d tur retro ad tempus ſtiſpulationis contracte,l.qui potior.⁊ l.qui bal
e neum.ff.qui po.in pig.hab.tñ hoc eſt verum [e],ſi tempore exiſtẽ
tis conditionis reperiretur extremum habile ad obligationem
contrahendam:ſecus ſi reperiretur inhabile,vel ex parte rei,vt
hic ij.reſponſo,vel ex parte perſone,vt hac lege,vltimo reſpon
ſo.Tene menti perpetuo.

ADDITIONES.

a Alex.¶Venio ad ſecundã.Et de intentione huius tex.in par-
te diſputat late Bald.in l.j.de exec.rei iud.⁊ in l.ſi.in vij.q̃ſt.C.
de contrahen.emp.
b Alex.¶Fiſcus hr̃.Et hoc ſequit hic Ange.⁊ Imo.⁊ Pau.de
Ca.ſz Ro.in l.ſi marito.in princ.ff.ſol.mat.tz contrarium per illum
tex.Pro quo facit,q2 fiſcus ſubit onera legatorum,ſeu fideicõ-
miſſorum ſub conditione relictorum.l.Statius.§.fin.j.de iure
fiſc.Item non vr̃ poſſe reddi bona differentie ratio,quare poti⁹
ad eum tranſeant actiones actiue,quam paſſiue,vt ſtatim dicã,
ideo Bal.tz l.ſi.C.de contrahen.empti.quod obligationes oẽs
actiue,⁊ paſſiue tranſeant in fiſcum.⁊ ibi ad hunc tex.rñdet,vt
etiam rñdet in d.l.ſi marito.⁊ prout ibi rñdet Bar.⁊ gl.in verb.
conditione.in ſolu.quam approbat hic etiam Ray.Nec ob.d.
l.nouatio,per quam Bart.ff.reprehendit dictam ſolu.gl.q2 ibi
loquitur in hereditate iacente,hic in bonis iacentibus,inter q̃
eſt differentia,argu.eorum que no.Bar.in rub.ff.de acqui.here
dita.Item adde ad Barto.hic Bald.in l.ſi conſtante.§.ſi.ff.ſo-
lu.mat.⁊ in l.tutoris.ad legem Iul.de vi.⁊ vide Bar.in conſi-
lio clxvj.incip.Calamanus.⁊ ibi no.hunc tex.in l.peu.C.de ex-
ce.rei iudi.⁊ vide quod per iſtum text.dicit Bart.in d.l.ſi quis
arbitratu.§.ſi.cum concor.ff.de verb.oblig.Item adde gl.no.
in l.non ad ea.ff.de condi.⁊ demon.que vult,ꝙ obligationes cõ
ditionales non tranſeant in fiſcum.quam ſequitur ibi Bar.qui
dicit illud ibi verum intelligi in iuribus prouenientibus ex vl-
tima voluntate:ſecus in iuribus conditionalibus ex contractu
per l.inter ſocerum.§.ſi.ff.de pact.dota.ad hoc alleg.per Bar.
in d.l.ſi.C.de contrahẽ.empt.⁊ in l.j.C.de pac.conuen.lz Ang.
⁊ Imo.hic contrarium teneant.⁊ illam glo.dicte l.non ad ea.re
putant ſingularem in l.etiam.C.ad leg.Falc.Et quid ſi fiſcus ac
cipit bona tanquam vacãtia,vide que dixi poſt Bald.in l.iij.§.
cum ex cauſa.j.de iure fiſc.Et adde ꝙ ad eum non tranſeunt,ni
ſi que ad heredem extraneum tranſeunt,ſecundum gl.in l.j.vbi
docto.maxime Bar.C.de ope.lib.Item non habet ius accreſcẽ
di,vt habet verus heres fiſci.Bald.in l.j.in iiij.q.C.quando nõ
peten.par.⁊ vide per Bal.in l.iubemus.§.j.C.ad Treb.⁊ in re
pe.c.ſi pater.de teſta.in vj.⁊ iura naturalia tranſeunt in fiſcum,
hoc eſt,obligationes naturales,ſecundum Bal.in l.tam man-
datori.C.de non nume.pec.dixi in d.l.ſi marito.Item an in fiſ-
cum tranſeant bona futura,id eſt,queſita poſt publicationem,vi
de Bar.in l.j.j.de bo.dam.⁊ dixi in l.iij.§.pe.ff.quod quiſque
iur.vbi Bald.⁊ Ang.Et nota quod quicquid prohibitum eſt in
aliquem transferrri,id in eum non poteſt per confiſcationem trã
ſire,vt dixi in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.ff.de dam.infe.⁊ ibi
dixi probando quod ſecus eſſet,ſi quis prohiberetur vendere
illud alicui,q2 aliud bene in eum ex confiſcatione tranſiret.Itẽ
nunquid commoditate conceſſe alicui ad tempus,tranſeant ad
fiſcum ex publicatione,vt dixi in d.§.de vectigalibus.Itẽ adde
quod fiſcus,qui ſuccedit in locum filij banniti,non poteſt dicere
teſtm̃ patris ſui nullum in quo petijt ipſum pater,vt not.voluit
Bal.in l.ſi qua pena.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.quod di
ctum non puto verum,vt dixi in d.§.ſi de vectigalibus.¶Ad-
de an fiſcum tranſeant bona acquiſita poſt confiſcationẽ.Abb.
in cõſi.xcj.ij.lib.Et an in legitima filij banniti,fiſcus mortuo pa
tre,vel matre habeat ius,⁊ an monaſterium ⁊ fiſcus equiparen-
tur:vide Pau.de Caſt.conſi.xxxij.
c Alex.¶Aduerte tria.Quid ſi fiſcus accipiat bona tanquaz va
cantia an teneatur legatarijs,vide in l.iij.§.cum ex cauſa.j.de
iure fiſc.⁊ que ibi dixi.
d Alex.No.iſtam l.Et hoc dixit Bar.ſe in facto conſuluiſſe.de
quo in l.poſt quam.in prin.ff.vt lega.no.caue.
e Alex.¶Tñ hoc eſt verum.No.limitationem ad dictã l.potior,
⁊ ad l.qui balneum.bene facit ad hoc quod no.in l.ſub conditio
ne.j.tit.proximo.in q.j.de confirmatione donationis.

LEX XV.

SI creditor. Non intelligiſ pena repetita in ſtipulatione nouãte.h.d.

LEX XVII.

DElegare. Opponitur ſupra eodẽ, l.delegare. Solue vt ibi.

LEX XVIII.

NOuatione. In ſtipl'one nouãte nõ intelligiſ repetitũ pignus,vel vſura. h.d.

LEX XIX.

1 ☞ Exceptio que obſtat deleganti,non obſtat ei cui facta eſt delegatio,⁊ nu.13.
2 Mulier Velleiano de iure renunciare non poteſt licet conſuetudo ſeruet contrarium.
3 Minor non poteſt renunciare beneficio reſtitutionis.
4 Contrahens poſt xxv.annos intra illud quadriennium ,intra quod poteſt reſtitutionem petere non reſtituitur.
5 Curioſus de negotijs alienis quis eſſe non debet ,⁊ quomodo hoc intelligatur.nu.7.
6 Exceptio doli videtur remiſſa per eum qui ſecundo promittit.
8 Mutans procuratori conſtituto ad accipiendum pecuniam mutuo,⁊ ad conuertendum in aliquam cauſam quando debeat eſſe ſollicitus vt conuertatur.
9 Exceptio que obſtat deleganti,an obſtet ei,cui facta eſt delegatio,quando aliquis eſt delegatus creditori putatiuo.
10 Delegatio quando eſt facta creditori,an exceptio que obſtat deleganti,obſtet ei cui facta eſt delegatio.
11 Exceptio compenſationis que obſtaret deleganti,quando obſtet ei cui facta eſt delegatio.
12 Exceptio excommunicationis,vel banni,que obſtat cedenti, quando obſtet ceſſionario.

DOli mali. Iſta eſt notabilis lex,⁊ pfunda,⁊ br̃ h.d.Exceptio,que obſtat deleganti,nõ obſtat ei[a],cui facta eſt delegatio,niſi ↄ̃ eũ eadẽ rõ concedende exceptionis ſubſiſtat.h.d. ¶ No. † ibi tex.diuerſum eſt,ſi iam exceſſerit,⁊c.q̃ nõ habes alibi ita expreſſum.Ex hac lege no.ꝙ exceptio que obſtat deleganti,nõ obſtat ei,cui facta eſt delegatio.Scdo no.† verſ.diuerſum.[b]per quẽ dñt doc.vltramõtani,ꝙ mulier nõ põt renũciare beneficio Velleiani.Nã eodẽ modo quo decipiſ intercedendo,eodẽ mõ decipiſ renũciando,lz gl.dicat ↄ̃,⁊ conſuetudo ſe hz ita. Sz credo ꝙ vltramontani dñt verum de iure.p hãc legem,de quo per Cy.de epiſ.⁊ cleri.l.ſi quis in conſcribendo,⁊ in l.vlti.ad Velle. Tertio no.† verſi.idemq̃.ꝙ minor nõ põt renũciare beneficio reſtõnis,q̃ in renunciatione eodem mõ decipiſ.De quo eſt gl. in l.ſi intra.C.de in integ.reſti.⁊ l.ſi iudex circunuento.ſ̃.de mino.Quarto no.verſ.diuerſum eſt ſi iam.† ꝙ in his que quis ↄ̃hit poſt xxv.annos,intra illud quadriennium,intra qd̃ põt petere reſtõnem,tñ non reſtituiſ.Ita habes hic.ↄ̃ allit in caſu,quẽ habes.C.de repu.here.l.fi.† Vltimo no.ꝙ qs non dz eſſe curioſus de negotijs alienis.¶ Op.de l.apud Celſuz.§.pe.ſ̃.de do. excep.Sol.Aliud eſt in exceptione met⁹,vt ibi,q̃ eſt ſcripta in rem,aliud in exceptione doli,que eſt in pſonã,vt hic ſz Azo.quẽ † gl.reprehendit,q̃ ẽt exceptionẽ metus,quis vr̃ remittere pmittẽs ſcdo,vt C.qd̃ me.cau.l.ij.⁊ vt ſ̃.eo.l.ſi quis delegauerit. Iſta reprehenſio gl.eſt veriſſima,nã ille,cui facta eſt delegatio, non agit ex prima oblĩone ↄ̃cta per metum,ſed agit ex ſecunda interpoſita ſponte.Item opp.de l.ſed Julianus.§.nõ ſolum.ſ̃. ad Maced.Sol.vt ibi.Vlterius opp.de l.quãuis.§.ſi mulier. ſ̃.ad Velleia.Sol.Ibi loquiſ ſm opi.Marcelli que non approbaſ.Item opp.[c] ad finem huiu l.† ⁊ vr̃,quod quis debeat eſſe
c
7 curioſus de pſona eius,cum quo ↄ̃hit,l.iij.§.pe.ſ̃.d in rẽ verſo. ⁊ l.qui cum alio.j.de reg.iur.Sol.dt,ibi in mutãdo hic aliter ↄ̃hendo.Nil eſt dictum,vel dic ibi volebat obligare ex alterius ↄ̃ctu,hic ſecus.Iſta eſt optima,ſi bene intelligatur.Nam in preiudicium ipſius,cum quo ↄ̃ho,non debeo eſſe ſolicitus,⁊ curioſus quid ipſe egerit.Sed ſi ex illo actu volo alium mihi obligari,vel alteri pindicare,tunc debeo eſſe curioſus,vt l.ↄ̃ria:⁊ hoc modo dz itelligi illud,quod dr̃,ꝙ imputat ei,qui nimis fuit credulus,vt ſ̃.de eo per quem factum eſt.l.j.§.dolum.Et per hoc
8 † induco tibi ad queſt.[d] aliquis eſt pcurator ad accipiendũ pe
d cuniam mutuo,⁊ eam conuertendam in emptionem inſtri vel in fabricam talis domus,pcurator venit ad me,⁊ accipit pecuniã mutuo,vtrum debeo eſſe ſollicitus,ꝙ illa pecunia cõuertaſ in illam cãm:Rñ.ſi hz ſpeciale mandatum ad recipiendum pecuniã mutuo,ob hanc cãm ſufficit pcuratorem cãm aſſerere,l.j.§.nõ autem.ſ̃.de exerci.Secus ſi non habeat ſpeciale mandatum,l. fi.eo.tit.⁊ Azo.tz in ſumma illius tit.⁊ Inno.in c.ſi.ex̃ d fideiuſ. Vltimo ad plenam declarationem huius materie,Dy.poſuit hic vnam ſummariam diſtinctionem ſatis plenam,que tñ in ali
9 quibus deficit:ideo examinemus eam per qõnes.Primo† queritur,qñ aliquis eſt delegatus creditori putatiuo,vtrum exceptio que obſtat deleganti,obſtet ei,cui facta eſt delegatio:Dy. dt indiſtincte qd̃ ſic,vt ſ̃.de do.exce.l.Julianus.primo rñ.⁊ de don.l.ij.§.item ſi ei.Mihi vr̃ ſic dõm.Aut exceptio que obſtat deleganti,erat talis ex qua ſoluti per errorẽ daretur repetitio ⁊ verum dt Dy.per dictas leges,aut non dareſ repetitio,vt q̃ exceptio erat odioſa,v tunc non obſtat exceptio ei cui facta ẽ delegatio,ſed ei ſoluit,⁊ ab eo delegans repetet,niſi aliud obſtet ſibi,ſicut ſi ſcienter pmiſiſſet,vt ſ̃.de condi.ob cau.l.qui ſe debe
10 re.ver.ſed ſi cum ſciret.¶ † Scdo quero,quid ſi delegatio eſt facta creditori vero:Dy.diſtinguit,aut delegatus ſciebat ſibi cõpetere exceptionem,⁊ vr̃ eam remittere,⁊ non põt eam opponere,vt ſ̃.eo.l.ſi quis delegauerit.in prin.Aut ignorabat,⁊ tunc aut fit delegatio ex cã lucratiua,aut oneroſa.Si lucratiua,tunc aut exceptio,que ei competebat,erat in perſonam delegantis,⁊ delegati,⁊ non obſtat ei,cui facta eſt delegatio:q̃ non egrediſ pſonam,vt ſ̃.de do.l.qui id ꝙ.§.ſi cum primus,Ita dt Dy.Sed hoc dz intelligi,ꝙ delegatus pmiſit expreſſa certa quantitate. ſi vero pmiſit ſimpliciter illud quod dz,tunc ſecus,vt no.ſ̃.ſol. mat.l.ſi prior.⁊ de re iudic.l.Neſennius,in prin.Proſequitur Dy.aut exceptio erat in rem ex parte opponentis,in perſonaz, aut ex parte illius cui opponitur,vt exceptio doli,vt ſ̃.de do. excep.l.ij.§.j.vel in rem ex parte vtriuſq̃,vt exceptio qd̃ metus cã,vt l.apud Celſum.§.pe.ſ̃.de excep.⁊ tunc obſtat exceptio ei, cui facta eſt delegatio,vt ſ̃.de do.exce.l.Julian⁹.j.rñ.⁊ d don. l.ij.§.item ſi ei.ij.rñ.Ita dt Dy.ꝙ intellige qñ pmiſit ignoranter tali errore,⁊ tutus tali exceptione,ex qua ipſi deleganti ſolutum poſſet repeti,⁊ pmiſſum cõdici,l.iij.ↄ̃.j.⁊ ibi no.ſ̃.de conſti.pec.Proſequiſ Dyn.Aut fit ex cã non lucratiua,⁊ tunc aut ſubeſt eadẽ cã cõcedende exceptionis ↄ̃ eum,cui facta eſt delegatio,que ſuberat ↄ̃ delegantẽ,⁊ obſtat exceptio ei,cui facta eſt delegatio:vt hac l.ver.diuerſum.⁊ ver.idemq̃.vt ſ̃.ad Velleia.l. quãuis.§.ſi mulier.ſm opi.Jo.q ibi approbaſ in glo.Ita dicit Dy.Sed aduerte hic,q̃ iſta exceptio que obſtat ei cui facta eſt delegatio,non eadem numero,cum ea que obſtabat deleganti. Eſt enim noua exceptio,que de nouo tpe ſecunde pmiſſionis oritur,lz ſit eadem gñe.Proſequitur Dy.aut non ſubeſt eadem cã concedende exceptionis,⁊ tunc aut res eſt reditura ad delegãtem doloſum,⁊ tunc obſtat exceptio ei,cui facta eſt delegatio,l. apud Celſum.§.apud Julianum.⁊ l.pure.§.ſi cum qui.ij.rñſo. de doli excep.ibi,niſi iam diuertit.Ita dt Dy.qd̃ intelligẽ ſi promiſit tali errore,ex quo ſi pmiſiſſet ipſi deleganti,competeret condictio,vt dictum eſt Proſequitur Dy.aut non eſt reditura ad delegantem,⁊ non obſtat exceptio,vt ſ̃.de doli excep.l.apud Celſum.§.ſed,⁊ ſi mulier.§.de authoris.⁊ §.ſi cũ legitima.⁊ j. eo.l.pe.⁊ ſ̃.eo.l.ſi quis delegauerit.⁊ hac l.de cond.ob cau.l.ſi donaturus.⁊ hoc in exceptionibus perſone coherentibus:in exceptionibus vero rei coherentibus videtur dicendum,quod debeant obſtare,etiam habenti titulum non lucratiuuz,vt in l.hoc iudicium.ſi inter ſocios.ſ̃.communi diui.⁊ l.idemq̃.§.fi.ſ̃.pro ſoc.⁊ l.ſi ſuperatus.§.per iniuriam.de pigno.⁊ in l.fin.de exce. rei vend.⁊ de except.l.exceptiones.⁊ de regu.iur.l.inuitus.§. pen.Ita dicit Dyn.Iſta determinatio non eſt vera in delegatione,q̃ contra hanc l.ibi,idemque eſt,⁊ in ceteris ſimilibus,⁊ ibi per glo.⁊ apparet ex his,que ſupra dicta ſunt de exceptione quod metus cauſa,⁊ leges allegate per Dyn.non loquuntur in delegatione,ſed in ceſſione.Ratio differẽtie patet ex his,que dixi in primo cõtrario,⁊ ſic indiſticte dixi eis hoc caſu exceptionem non obſtare.Proſequitur Dyn.Si vero eſt dubium,vtrum ſciuerit,vel ignorauerit.Dicit gloſſ.quod ſi exceptio ei competat ex ſua perſona preſumitur ſcire:quia in facto ſuo nõ eſt tollerabilis ignorantia,vt ſupra ad Velleia.l.quanquã.Si ex perſona alterius,preſumitur ignorare,q̃ in alieno facto.⁊c. infra de reg.iur.qui in alterius.⁊ pro ſuo.l.fin.⁊ not.ſ̃.eod.l.ſi quis delegauerit.Dy.Sz hoc intellige vt dixi in d.l.ſi quis,de
11 legauerit.¶ Querit† Dy.quid in exceptione compenſationis: Reſponſio patet ex premiſſis.Eſt enim exceptio rei coherens, vt patet in l.ſi quid a fideiuſſore.ſ̃.de compenſa.⁊ de excep.l. exceptiones.Dy.Sed illud nõ procedit in delegatione,vt ſ̃.dixi.¶ Item,quia in exceptione compenſationis tutus non hz repetitionem indebiti,niſi prout no.in l.qui inuicem.ſ̃.de condic.inde.Sed iſtud procederet in ceſſione actionis,de quo per Dyn.

Dy.ex de reg.iur.in c.cū qs in iuſ.lib.vj.L y.C.de cōpē.l.ei⁹.
12 dic.vt ibi.¶†Querit Dy.ᶜ qd in exceptione banni,⁊ſexcōica-
c tionis,q̄ poterat opponi cedēti:Rn̄ſio pꝫ ex p̄dictis,q꜡ tūc hn̄t
originē ex delicto cedētis,nec eſt delictū circa rē,de qua agit,in
acqſitione cōmiſſum vr̄ diſtingui,an ceſſio fiat ex cā lucratiua,
vel nō lucratiua,vt d.§.de authoꝛis.⁊ d.§.ſi cū legitima.⁊ d.§.
ſꝫ ⁊ ſi mulier.⁊ d.§.ſi qs aūt.Ita d̄t Dy.in d.c.cū qs in ius.Ja.
de Are.tꝫ,ꝙ indiſtincte obſtet.Sꝫ de hoc eſt gl.in d.§.ſi cū legi
13 tima,vt ibi dicā.¶Quero vtrū†exceptio q̄ obſtat delegāti,ob
ſtet ei,cui eſt facta delegatio:Gl.d̄t ꝙ circa hoc eſt adhibēda di
ſtinctio q̄ colligit ex qbuſdā legib.ſꝫ Dy.ponit lōgā diſtinctio-
nem,q̄ eget aliqua ſuppletione,ſed cauſa bꝛeuitatis omitto,⁊c.

ADDITIONES.

a Alex.¶Obſtat ei.Et qn̄ exceptio auctoꝛis noceat ſucceſſoꝛi q̄
ad agēdū,vide gl.no.⁊ ibi Bal.in l.vitia.C.de acquir.poſſeſ.
b Alex.¶No.ver.diuerſuꝫ.An mulier poſſet renūciare bn̄ficio
Velleiani,⁊ minoꝛ reſtōnis,de hoc vltra no.hic,no.ēt in c.ſi di-
ligēti.in gl.de foꝛo cōpe.Adde ꝙ p iſtū tex.d̄t no.Bar.in l.fi.§.
pe.de cōdi.inde.⁊ vide ad mām Jo.And.in Spe.de reſt.in in-
teg.§.qualiter.verſ.ſed nūquid minoꝛ.⁊ Jo.And.de emp.⁊ vē.
in c.cū dilecti.⁊ Bar.in l.cū minoꝛ.j.rē ra.habe.Cōis opin.eſt
ꝙ poſſit renūciare Velleiano.Ita Bar.in l.ij.circa fi.ſ.ti.j.Ad
de Jo.And.i addi.ad Spe.in ti.de renū.§.j.ver.cui aūt iuri.
c Alex.¶Item opp.Iſta faciunt ad no.queſtio.de qua.j.
d Alex.¶Ad qōnem.Pꝛo iſta qōne vide text.in l.liberto.ſ.de
neg.geſt.⁊ ibi Ang.⁊ Bar.in l.ciuitas.ſ.ſi cer.pet.do.Ant.in
c.j.depo.Inno.⁊ doc.in c.quod quibuſdam.de fideiuſſoꝛibus.
e Alex.¶Querit Dy.Et an exceptio que obſtet ceſſionario:vi-
de Bar.in l.heredi.§.nos autem.ſ.de pact.

LEX XX.

NOuare poſſumus.§.Pu-
pillus.Opp.ꝙ pupill⁹ poſſit nouare,vt ſ.eo.
l.iij.Sol.verū eſt ſi ſibi expediat.¶Sꝫ
tūc opp.ꝙ idē erit in pupillo habēte tutoꝛē,⁊ tūc tutoꝛ ita demū
p̄t nouare,ſi pupillo expediat,⁊ ſi īter eos nō eſt ꝯdiā.Dicit gl.tu
toꝛ p̄t nouare qn̄ eſt dubiū,vtrū pupillo expediat,vel nō,ſꝫ i pu
pillo opꝫ ꝙ ſit certū,ꝙ faciat melioꝛē cōditionē ſuam.Et hanc tꝫ
Dy.Sꝫ Ja.de Are.d̄t aliter,⁊ qd̄ d̄t tex.ſi hoc pupillo expediat
exponit.id eſt.expedire putat,⁊ ſic faciat bona fide,l.cū plures.
§.q̄ bona fide.ſ.de admini.tut.ſecus ſi faceret mala fide aio do-
nādi,l.tutoꝛ ad vtilitatē.ſ.d admi.tut.⁊ l.ſi p̄ſes.C.de trāſa.fm
cū.Et p̄dicta ſintellige,qn̄ iſta nouatio īterponit ſup aliqua oblō
ne,in qua veniebat aliqd,qd̄ ſeruādo ſeruari nō poterat.ſꝫ ſi po
terat ſeruari,nō poſſet nouari dicta oblō,ſicut nec res alienari ſi
ne decreto.Ita no.p gl.C.ſi aduer.trāſa.l.j.⁊ ij.Facit C.de p̄di.
min.l.ſi ad reſoluēdam.¶Quero,qd ſi pupill⁹ nouādo nō facit
ꝯdōnē ſuā melioꝛē,nec deterioꝛē:Gl.vr̄ hic velle,qd̄ h̄ nō poſſit
facere pupill⁹,ſꝫ tutoꝛ.Cōtrariū not.ſ.eo.l.iij.⁊ illā tꝫ Dyn.

LEX XXI.

1 ☞Mandatum habens ad ſolutionem recipiendam, vel mu-
tuum non poteſt obligare mandantem confitendo.

a SI debitoꝛem.ᵃ Nō eſt,d̄t Ja.de Are.
q꜡ hec ſunt īter ſe diuer
1 ſa,⁊ ſic eſt arg.ꝙ † q mādatū ad recipiēdā ſolōnē,nō
hꝫ mādatū ad cōfitēdā ſolōnē.qd̄ no.lꝫ eñ p curatoꝛ
b ſit ꝯſtitut⁹ ad ſolōnē recipiēdā,non credo ᵇ qd̄ ſufficiat ſi cōfitea
tur ſibi ſolutū,vel ſolōnē recepiſſe.Aliud eſt.n.recipere,aliud eſt
c cōfiteri recepiſſe.ᶜ Idē in eo q hꝫ mādatū ad recipiēdū mutuū.
Nā nō ſufficit ꝙ ꝯfiteat ſe mutuū recepiſſe.Differūt.n.īter ſe.vt
h̄ ⁊ l.ij.i fi.ſ.ſi cer.pe.⁊ ē tex.cū gl.i l.j.§.ſi mutuā.ſ.ſi qdi frau.
pat.⁊ ſic dꝫ dicere i iſtrō,q̄ d̄dit,⁊ numerauit i p̄ntia mei notarij.

ADDITIONES.

a Alex.¶Si debitoꝛem.Ad hanc legem vide Cyn.in l.falſus.j.
de furt.
b Alex.¶Non credo.Adde qd̄ idē tꝫ Jo.And.in addi.Spec.in
in tit.de teſt.§.j.ver.ſed pone egi.in fi.Idē tꝫ do.Ant.⁊ Abb.
in c.ſi cautio.de fide inſtr.Idē tꝫ Bar.⁊ Bal.in l.ij.§.fi.ſ.ſi cer.
pet.⁊ Bar.in l.non abſtulit.C.de noua.Idē tꝫ Ang.in l.ij.§.fi.
C.de quadri.pꝛeſcri.⁊ Ro.in l.pꝛedia.ſ.de acqui.poſ.lꝫ ꝯtriuꝫ
teneat Ang.in l.a diuo.§.ſed ſi emptoꝛ.ſ.de re iud.quem ſeqt
Imo.hic,⁊ in d.§.ſed ſi emptoꝛ.Idem tꝫ Fede.de Sen.in cōſi.
iij.quod incipit.Titius fecit,pcuratoꝛem.Vide Bal.in d.l.nō
abſtulit ⁊ Bal.in l.pecunie.de ſol.¶Adde quod Pau.de caſ.
hic refert Ang.ſentire ꝯtrium,⁊ illum ſequitur,tamen eius cōſ.
ccxcvij.tenet pꝛimam opi.Bal.conſi.cccxxiij.j.lib.
c Roma.¶Confiteri recepiſſe.Vide Abb.ꝯſil.iiij.⁊ Alexā.xcv.
vol.iij.vbi dicit ꝙ talis etiam non poteſt renunciare,nec alius,
niſi conſentiente eo,qui dedit mandatum,

LXE XXIIII.

NOuatio autem.Quidā d̄nt,ꝙ hic eſt
tex.ꝙ hereditas ſuſti
net pſonā hr̄dis,vt ibi,cui⁹ pſonā hr̄ditas ſuſtinet,⁊c.
ſed non d̄t hoc hec lex,q꜡ debes exponere ad hr̄dem
illius,ſ.defuncti,cuius.ſ.defuncti,perſonam interim,⁊c.

LEX XXV.

NOn ideo.No.ꝙ filio,⁊ ſeruo p̄t ſolui illd̄,qd̄
ipſi mutuauerūt,vt hic,⁊ j.ti.j.l.ꝙ
ſeru⁹.⁊ d pac.l.ſi vn⁹.i p̄n.⁊ depo.l.qd̄ ſeru⁹.ſic ⁊ i mo
nacho.Nā monacho p̄t ſolui illud qd̄ ipſe mutuat,vel
depōit,nō tn̄ poſſet nouare,vel alio mō remittere.tex.eſt hic,qd̄
nota multum.

LEX XXVI.

1 ☞Minoꝛ ſumma quando videatur pꝛomiſſa in obligatione
alternatiua ſummarum.

SI is cui.Ad iſtū finē op.ſ.e.l.ſi Stichū.§.ſi
decē.⁊ j.eo.l.a te.Sꝫ rn̄deo,hic loqt
qn̄ fuit expꝛeſſe actū,vt alternatiua p copulatiua po
neret,alias ſecus,vt in ꝯtrijs.¶Scdo op.†foꝛtius,in
1 alternatiua quātitatis minoꝛ tm̄ ſumma debet,l.ſi ita ſtipulat⁹
fuero decē aut xv.⁊ ſtipulat⁹ fuero.ſ.d ver.obl.ꝙ minoꝛ ſumma
vr̄ nouata.Gl.rn̄det,⁊ male.Dicit eñ,minoꝛ ſumma eſt in oblō
ne.Verū eſt,niſi eligat maioꝛ.Videte i alternatiua ſummariū,
maioꝛ ſumma nō eſt in oblōne,⁊ ēt ſi eligat,nō p̄t ſolui tāquā de
bita,ſꝫ ex cā donationis ſoluet.l.ſi ita relictū.in fi.de leg.ij.⁊ in le
gib.alleg.p ꝯtrio.Qd̄ eſt verū,qn̄ in ſummis nō cadit affectio,
q꜡ pmiſſe ſunt ſimpliciter,ſemp eñ vr̄ velle qd̄ min⁹ eſt.Sed qn̄
pp aliquā adiectionē in ſummis caderet affectio,tūc vtrūqꝫ eſt i
oblōne ſicut i ſpecieb.vt hic eſt caſus in l.nr̄a,foꝛte intereſt mea
magis ſoluere xv.q̄ dꝫ Titi⁹,quā decē q̄ dꝫ Sei⁹.Idē ſi caderet
affectio rōne loci,vel pſone adiete,vt j.tit.j.l.q res.§.q ſtipulat.

LEX XXVII.

1 ☞Vſure ratione pꝛeteriti tempoꝛis,quando debeantur.
2 Nouari poteſt quod venit officio iudicis.

EMptoꝛ.Duas lec.ponit gl.i hac l.⁊ vtraqꝫ
eſt notabilis.ſꝫ pꝛimā h.d.Curſus
vſurap ex natura actionis pcedēs in ſtipōne nouā
1 te,nō intelligit repetit⁹.¶Scdm hāc lec.† q̄ro,an
vſure rōne p̄teriti tpis dēant:Gl.q̄ eſt hic,vr̄ dicere qd̄ ſic,nō tā
quā vſura,ſꝫ tāquā ſoꝛs,cū eñ pmitto qd̄ Titio debeo ex cā em-
ptionis,pmitto qd̄ dēbā p ſoꝛte,⁊ vſuris.⁊ id̄ ille vſure debent,
vt ſoꝛs,Iſtud pbat.vt j.rē pupil.ſal.fo.l.cū pupillus.⁊ l.ſequē.
⁊ qd̄ ibi no.¶Alio mō legit hec lex,⁊ br̄.h.d.Vſure q̄ debētur
officio iudicis.in ſtipōne nouāte nō vn̄r deducte.Aduerte,iſta
opi.poſſet eſſe vera,ſi ponerem⁹ iſta verba nouationis eſſe cōce
pta,qcqd actione ex vēdito te dare facere opꝫ,pmitto.Sꝫ ſi po-
nerem⁹ verba cōcepta in rē,quicquid occaſione vēditionis,vel
qcquid ex vēdito dare facere opꝫ,tūc debent vſure p̄teriti tpis
2 tanquā ſoꝛs.¶†Quero,an id qd̄ officio iudicis venit,poſſit in
nouationem deduci:Puto quod ſic,vt j.tit.ij.l.⁊ vno.§.j.

LEX XXVIII.

1 ☞Nouatio non pꝛeſumitur quando ſecunda ſtipulatio conti
net aliud quam pꝛima.
2 Eſtimatio quando debetur iure actionis,inſpicitur tempus cō
tracte obligationis,ſecus ſi debetur officio iudicis.

FVndum Coꝛnelianum.Si ſecū
1 da†ſtipulatio continet aliud quā pꝛima,nouatio nō
pꝛeſumitur.Item quando eſtimatio debetur iure
actionis,tempus cōtracte obligationis,quando officio iudicis,
tempus petitionis inſpicitur.h.d.¶Opp.de l.ſeruū.§.fi.ſ.de

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

verbo.obli.Sol.Bene pōt fieri nouatio,ſi hoc eſt actum, vt ibi, ſed in dubio non preſumit actuz, vt hic. ¶ Item opp.de l.ſi pupillus.ij.§.qui actum.ſ.eo.ſm opi.quam tenui, vbi aliud ſtipulabatur ⁊ preſumitur nouatio.Sol.Ibi nō ſtipulatur aliud om
a nino,ſed eſt idem reſpectu commoditatis. ¶ Ulterius op.[a] ad verſi.ita ff.de reg.iu.l.bona fides.⁊ l.locum.§.condemnatio.ſ. de tabu.exhi.Sol.vt ibi per glo.⁊ per Dyn.in c.bona fides.de
2 reg.iur.lib.vj. ¶ Tertio op.† ad ſi.de l.vinum.ſ.ſi cer.pet.⁊ l. in hac.ſ.de tritica.Sol.hec lex diſtinguit oēs illas, qꝛ aut eſtimatio debetur iure actionis.⁊ oblōnis, ⁊ inſpicitur tēpus ꝯtcte oblōnis,vt hic,⁊ l.hoīem.§.mād.Aut venit eſtimatio officio iudicis,⁊ hñt locum diſtinctiones,que in l.ꝯria ponuntur.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Ulterius opp. Per Bar.in l.plane.§.j.ſ.de leg.j.⁊ in l.ij.§.Mela.de dot.prele.

LEX XXIX.

1 Nouatio que fiat per litis conteſtationem.
2 Priuilegia prime actionis an intelligantur repetita in ſtipulatione nouante.

a Aliam.[a] Per litis conteſtationem non fit deterius ius agentis. Item in ſtipulatione nouante intelligūtur repetita priuilegia, que fauore agentis,vel cauſe erant in prima,niſi aliud ſit actum. h.d.⁊ iſta lex eſt multū no.⁊ no.cā circa ſi.⁊ aduertatis. ¶ Opp. de l.aliqñ.§.de pignorib.ſ.ad Velleia. gl.ſignat eam ꝓ ꝯrio: ſed iſtud ꝯrium non debuit ſignari hic,ſed j.l.pxi.⁊ ibi dicam.
1 ¶ Quero,† que[b] nouatio fiat per litis conteſtationem: Rñdeo
b tu debes ſcire qꝫ triplex nouatio eſt.Quedam eſt, que eſt vnius oblōnis in aliam tranſfuſio.vt ſ.eo.l.j.⁊ iſta fit per ſtiplōnem ⁊ per conteſtationem factam a volentib.animo nouandi,vt ſ.eo.
c l.delegare.Quedam eſt[c] nouatio,hoc eſt ad veterem actionem noue qualitatis adiectio,⁊ iſta dr̄ fieri per litis conteſtationem, que fit neceſſario ab actore,vt hic.Non eñ tollitur prima actio, ſed ei noua forma adijcit.Quod prima non tollatur pꝫ.ḋ verb. oblig.l.cum ſtipulanti ſumus.⁊ C.de iudi.l.j.qḋ noua qualitas adijciatur,pꝫ qꝛ prima erat tꝑalis ꝑ conteſtationem efficit ꝑpetua,⁊ tranſitoria ad heredes,vt hic,cuꝫ ſi.Quedam eſt nouatio, hoc eſt noue actionis ad veterem adiectio.⁊ iſta fit per ſniam.de hoc loquitur l.ſi.C.de vſu.rei iudi.⁊ hoc tangit ꝑ doc.C.de iudi.
2 l.j. ¶ Quero,† vtrum priuilegia prime actionis intelligant repetita in ſtiplōne nouante.Tex.cum gl.vr̄ hic dicere, qꝫ ſic niſi ſit actum in ꝯrium.Tu dic circa hoc,qꝫ in actione prima nouata qñqꝫ inſunt aliqua ad commodum rei,vt dilatio, ⁊ iſta intelligātur repetita.dixi in l.ſi Stichum.§.j.ſ.eo. Quedam inſunt ad
d commoduꝫ actoris[d],⁊ tunc aut iſta talia inſunt ex conuentione ⁊ diſpoſitione ꝯhentium,vt fideiuſſores, pignora, ⁊ pene, ⁊ iſta non intelligunt repetita,vt ſ.eod.l.ſi creditor.⁊ l.nouatio.⁊ C.ēt
e ob chirco.pecu.l.j.Quedā inſunt ex legali diſpoſitione[e],⁊ tūc aut iſta inſunt fauore creditoris vel cauſe.⁊ intelligunt repetita niſi aliud actum ſit,vt hic.Qñqꝫ inſunt odio debitoris moroſi vt vſure,que veniunt in ꝯctibus bone fidei:⁊ iſte non intelliguntur repetite,vt ſ.eod.l.emptor.⁊ l.nouatione.

ADDITIONES.

a Roma. ¶ Aliam.Vide Bar.in l.j.C.de iudi.an poſt litem cōteſtatam fiat nouatio.
b Alex. ¶ Quero,que.Vide Bar.in l.j.ſ.de iudi.
c Alex. ¶ Quedam eſt.An dicta in primo ꝯctu videantur repetita in ſecūdo,adde not.per Bar.in l.licet.de leg.j.ad fin.Adde an dictum in primo contractu videatur repetitum in ſecundo, Pet.de Anch.conſi.cclxiij.
d Alex. ¶ Commodum actoris.De iſtis per Ang.in l.j.C.de indic.in repe.etiam in lec.⁊ ibi reprehendit Bar.
e Alex. ¶ Legali diſpoſitione.Vide que no.Ang.Are.Inſti.de act.§.fuerat.nu.24.verſ.an aūt,⁊ qñ.⁊ Imo.in rub.ſol.ma.ver. item aduerte qꝫ priuilegium,⁊c.Et hic adde no.per Bar.in l.ſi quis cum aliter.verſi.quero circa ſm.de verb.oblig.

LEX XXX.

Paulus. Opp.de l.aliquādo.§.de pignoribus.ſ.ad Velleia.Sol.vt ibi, qꝛ nno tenuit nouatio cum effectu.

LEX XXXI.

1 Obligatio qñ precedit,⁊ mora,an per ſequentem ſtipulationem purgetur mora,⁊ ſequens ſtipulatio commitatur.

Si rem aliquam. Non eſt aliqua lex in corpore iuris,que habeat fortiora contraria quam iſta,⁊ habet iſta lex quatuor lec.in glo.⁊ vnam extra glo.Dy.⁊ Jac.de Are.

tenent tertiam lecturam poſitam in glo.que lꝫ in ſe vera eſt, tamen ego teneo quintam lecturam que non eſt in glo.Et diuido iſtud principium in tres partes,vt patet ex litera.Et ſm lec.tertiam poſitam in gl.h.d.Stipulatio conditionalis nouat puraꝫ in conditionis euentum,ſi tunc res exiſtat,vel ante ſecundam ſtipulationem poſt moram deſierit,vel poſt ſecundam facto debitoris perierit. ¶ Opp.ad literam de l.quoties.verſi.vñ Marcellus.ſ.cod. Huius timore ſunt hic quatuor lec. Una Roge. qui dicit,qꝫ fuit actum,vt per ſequentem ſtipulationem nō nouetur mora precedens.Sed contra iſtam oppo.ex prima ſtipulatione non poteſt agi pendente conditione,l.pecuniaꝫ.ſ.ſi cer. pet.Item ex ſecunda ante conditionis euentum ⁊ ſic non poterit agi,dicit Roger.hoc eſſe verum,niſi eſſet actum.Sed opp.ſi res non exiſtat tempore exiſtentis conditionis,non poteſt committi ſtipulatio.Dicit Roger.verum eſt, niſi ſit actum qꝫ mora purgetur.Videte,iſta lec.eſt vera in ſe,tamen diuinationem cōtinet.Alij ergo,vt Jo.timore huius ſoluūt aliter,qꝫ hec res perijt facto ꝓmiſſoris.vnde habetur perinde,ac ſi res extaret.Cōtra iſtam lec.opp.qꝛ ſecundum hoc iſti duo ver.ſcilicet ver. niſi ſi per ꝓmiſſorem,⁊ ver.⁊ ſi priuſquam,⁊c.bis idem dicit Jo. fateor tamen ſecundum ſuum dictum, eſt cā maioris declarationis,⁊ euidentie,⁊ ita ponit gl.tua in ſi. que debet iungi cū dicto Jo.Vide gl.in verb.que incipit,hoc totum ibi,licet Joā.aliter dixerit,⁊ ibi,ſi tamen dicatur prius,⁊c.⁊ ita lege iſtam glo.Iſta opi.Jo.eſt vera in ſe,tamen eſt diuinare.Item ibi,eſt abſurdū, qꝫ bis repetat idem,cum non declaret magis in ſecundo dicto, quam in primo. ¶ Legunt alij tertio modo,qꝫ ver.niſi ſi per promiſſorem.loquatur quando res perijt poſt moram, ante ſecundam ſtipulationem. Nam hic poteſt deduci in ſtipulationem animo nouandi,l.inter ſtipulantem.§.pen.ſ.de verb.obli.⁊ l.ſi ſeruum.§.ſi.eo.tit.ſed verſi.⁊ ſi prius quam.loquitur qñ perijt poſt ſecundam ſtipulationem facto promiſſoris,⁊ ſic in illo ver. ⁊ ſi prius quam.⁊ opi.Jo.in precedenti nō.hanc opi.tꝫ Jac.de Are.⁊ Dy.⁊ Old.⁊ multi Moder.⁊ eſt in ſe veriſſima,tñ qꝛ gl. inter iſtam lec.intellexit quandam aliam,ideo vide gl.⁊ eam iūgas prout debes.Vide gl.ibi,vel potes primam partem, vſqꝫ ibi,alij dñt,⁊ omitte ver.alij dñt,⁊ aſſume ver.qḋ antē ſequit,⁊c. Iſta lec.in ſe eſt vera,tñ continet donationem in ſe,quare alij dicunt totum econtra ad iſtam lec.qꝫ in lege contraria erat mortuus poſt moram ante ſtipulationem.hic vero erat mora ante ſtipulationem,ſed non mortuus.Et dicit gl.qꝫ eſt veritas.Certe iſta lectu.omnino eſt falſa in qualibet ſui parte. Nam in prima parte,qñ erat mortuus poſt moram ante ſecundam ſtipulationem non poteſt loqui lex contraria,qꝛ tunc mora non purgaretur,d.l.inter ſtipulantem.§.pe.ſ.de verb.oblig.qꝛ non poteſt dici ficta obligatio,cum iam eſſet mortuus,⁊ ſic non erat res, ſuper qua poſſet fingi,vt l.qui decem.§.idem reſponſum.j.de ſolu.Item ſecunda pars,qua dicitur hic,loquitur quando mora erat ante ſtipulationem ſecundam,ſed non erat mortuus, nō eſt vera,qꝛ tunc mora purgatur, ⁊ deſinit periculum pertinere ad promiſſorem,d.l.ſi Stichum.in princip.⁊ d.l.quoties. Quid ḡ dicemus: Br̄ gl.dat aliam lec.in d.l.quoties.verſi.vnde Marcellus.que eſt veriſſima,qꝫ ibi loquitur qñ quis fuit ſtipulatus poſt moram ſub conditione repreſente,merito poteſt hēre vim oblōnis,⁊ intelligitur mora purgata.hic vero debet intelligi re abſente,l.qui decem.§.idem reſponſum.j.de ſol.Et hanc tenebant Ja.de Are.Pet.And.de Piſis,⁊ do.Ray.⁊ puto qꝫ ſit vera,⁊ licet contineat aliquam diuinationem,tamen hoc facimus ex diſtinctione quam facit tex.in l.qui decem.§.idem reſpōſuꝫ. de ſol.⁊ hanc teneatis. ¶ Contra predicta oppo.de l.parui. de condic.furt.Sol.Stipulatio interpoſita animo donandi pure, purgat moram indiſtincte,ſiue res ſit preſens,ſiue nō.vt in contrario.Sed quando interponitur ſub conditione, habet locum diſtinctio preſentie,vel abſentie. ¶ Item opp.mora purgatur quando per creditorem noua dilatio conceditur,vt l.mora.ſ.ḋ vſur.ſed hic conceditur noua dilatio in conditionis euentum: ergo.⁊c.Sol.Iſtud eſt verum,quando conceditur noua dilatio principaliter,hic principaliter agebatur vt liberaretur a prima obligatione in euentum conditionis.Unde dilationem habebat per quandam conſequentiam,alias non. ¶ Op.de l.eū qui. §.ſi.ſ.de ver.obl.vbi lꝫ mora non purgetur,tamen ſtipulatio cōditionalis animo nouandi interpoſita,non committitur repempta.Sol.Ibi loquitur qñ vnus erat debitor, ⁊ ab alio ſum ſtipulatus rem animo nouandi,hic quando ab eodem debitore,vnde quantum ad eum videtur res extare, cum interijt poſt eius moram non purgatam,ſecus quo ad aliū. ¶ Ultimo Dy.
1 † ponit hic vnam diſtinctionem[a] imperfectam ſatis iō eſſet re-
a epiloganda,vt recolligamus predictas lect.Jō ꝓ declaratione diſtingue,qñ precedit oblō,⁊ mora,an per ſequentem ſtiplōnes purget mora,⁊ ſequens ſtipulatio committatur, ſic diſtingue,

Aut

Aut ſecunda ſtipl'o interponitur non animo nouãdi, aut animo nouandi. Primo caſu aut res erat preſens, ⁊ purgatur mora. Aut erat abſens, ⁊ tunc ſecus, l. qui decem. §. idem reſponſum. j. de ſol. ſm quod gl. intelligit illum. §. ⁊ l. parui. de condi. furt. Aut fuit interpoſita animo nouandi, ⁊ tũc aut pure, ⁊ purgatur mora indiſtincte, d. l. parui. Aut ſub conditione ⁊ tunc aut res deſierat eſſe ante ſecundam ſtipulationem, poſt moram tamen, aut extabat. Primo caſu, mora non purgatur, ⁊ nouatio fit, l. inter ſtipulantem. §. pen. ſ. de verb. obli. ⁊ l. ſi ſeruum. §. fi. eo. titu. Secundo caſu, aut res fuit preſens, aut abſens. Primo caſu, mora purgatur, ⁊ ſequens ſtipulatio non committitur, ſi res nõ extat tempore conditionis, d. l. quoties. verſi. vnde Marcell⁹. ſ. eo. ⁊ fallit ſi eſſet actum ꝙ mora non purgaretur, vt hic ſm lec. Roge. Item fallit, ſi res periret facto promiſſoris: q2 tunc ſtipulatio committeretur, vt hic ſm lect. Jo. ſm tertiam lect. quã tenuit Dy. ⁊ Jac. de Are. quod eſt verum qñ ab ipſo eodem debitore erat ſtipulatus animo nouandi: ſecus ſi ab alio: tunc em̃ licet mora non purgetur, tñ ſequens ſtipulatio non committit̃, l. eum qui ita. §. fi. ſ. de verb. obli. Secundo caſu qñ res non erat preſens, tunc mora non purgatur, ⁊ ſequens ſtipl'o cõmittitur, vt hic, ſm lec. quam tꝫ gl. in d. l. quoties. ver. vnde Marcellus. quam tñt Moder. doct. ⁊ probatur in d. l. qui decem. §. idem rñ ſum. j. de ſolu. intelligendo, ꝙ ibi ſecunda ſtipulatio fuit animo nouandi. Quod dixi, ꝙ ſecunda ſtipulatio committitur, intellige ſi ab eodem fuerit ſtipulatus, ſecus ſi ab alio, vt d. l. eum qui ita. §. fi. ſ. de verb. obli. ¶ Item in hac lege habetis gl. que ponit caſum, ⁊ non bene, vt ex predictis apparet. Et credo, ꝙ fuit additio ſerotina, ideo de ea non curo.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Unã diſtinctionem. An per ſequentem ſtipl'onem conditionalẽ purgetur mora p̃cedens, ⁊ qñ predicta ſtipulatio cõmittatur, Adde Bar. in l. eum qui ita. §. fi. de verb. obli. ⁊ dicit Rapha. vt dicit dominus meus in l. ſcire debemus. §. fi. de verbo. obli. ꝙ ſtipulatio purgat moram. vide ibi.

§. Si duo. Unus ex reis credendi poteſt in alterius preiudicium nouare, delegare, ⁊ nomina debitoris cedere. h. d. ¶ Cõtra hanc legem oppo. de verbo ad verbum. ſ. de pact. l. ſi vnus. in prin. Dñt quidam, ibi in pacto, hic in nouatione. Non eſt verum, q2 tex. ibi loquitur de nouatione. Alij dñt, id qđ ibi dr̃ de duob. reis, nõ refertur ad omnia premiſſa. Truffa eſt hoc dicere. Alij dñt, ꝙ ibi nõ erant ſocij, hic ſic. Truffa eſt, q2 ibi dicit de argentarijs ſocijs. gl. dicit, ibi loquit̃ de impropria ſocietate. Et hanc ſol. tꝫ gl. hic, ⁊ vbiq3. Dy. ⁊ Ja. de Are. Old. ⁊ omnes excepto Gul. de Cu. qui dicit totum ↄ̃rium. ibi loquitur in duob. reis ſocijs, hic in duob. reis non ſocijs. Uide rõnem, qñ ſunt duo rei ſocij, quicquid ab vno recipit̃ in ſolutũ deberet inter eos communicari. Nam vides, ꝙ vnus non poteſt alteri preiudicare recipiendo ſolutionem, eodẽ modo nec nouatione, nec pacto: ſecus qñ non ſunt ſocij, q2 tunc põt preiudicare ſolutioni, ⁊ eadem rõne, nouatione, ⁊ pacto, vt hic, ⁊ l. in lege Falcidia hoc eſſe ſeruandum. ſ. ad l. Falci. ⁊ hec opi. fuit renouata per Gul. que fuit antiqua opi. Azo. in l. ex duob. ſ. de duob. reis. Contra iſtam ſolutionem facit l. ſi duo. ſ. de arbit. Dic vt ibi dixi, in materia de duobus reis.

LEX XXXIII.

SI Titius. Exceptio coherẽs perſone, que obſtabat deleganti, non obſtat ei, cui facta eſt delegatio. hoc dicit.

LXE XXXIIII.

DUbitari. Qui habet liberam peculij adminiſtrationem, poteſt nouare, niſi animo nouaudi faciat. hoc dicit.

a §. In ſumma. Una ſtipulatio poteſt nouare plures ſtipulationes. hoc dicit.

ADDITIO.

a ¶ In ſumma. Uide quod conſuluit Ro. conſi. ccccciij.

De ſolutionibus & liberationibus. Tit. iij.

1 ☞ Solutio differt a liberatione, quia ſolutio eſt facti, ⁊ liberatio iuris, ⁊ qualiter intelligatur quod ſolutio ſit facti.

2 Hic titulus loquitur tam de liberatione que contingit ope exceptionis, quam de illa que contingit ipſo iure.

¶ Iſta rubrica continuatur hoc modo. Dictum eſt. ſ. de nouatione obligationum, verum q2 nouatio equiualet ſolutioni, vt ſ. tit. j. l. ſi rem. §. fi. ideo ponitur hic rubri. de ſolu.

1 ¶ Querit gl. † quid differt ſolutio a liberatione? Et reſpõdet, qđ ſolutio eſt facti, ⁊ ſic ponit̃, ꝓ ipſo actu ſolutionis, liberatio eſt quidam effectus iuris, qñ quis abſoluit ab obl'one. ¶ Contra iſtud opp. primo dt, qđ ſolutio eſt in facto. Primo ſolutionis verbum gñale eſt, vt j. eo. l. ſolutionis. Dicit gl. fateor, qđ qñq3 ponitur largiſſime, ſed hic ponit̃ ſtricte ad drĩam alterius liberationis, qđ qualiter intelligat̃, dicam in l. ↄ̃ria. ¶ Scđo opp. hic dr̃, ꝙ ſol. facti eſt. Contra, imo eſt iuris, hoc eſt, dñij tranſlatio. Nã ſi dñium non transfert̃, non diceret̃ ſolutio, vt j. eod. l. qđ ſi forte. §. fi. ſed tranſlatio dñij dr̃ eſſe iuris, l. vbi autem. in fi. ſ. de verb. obli. ergo, ⁊c. Sol. Si nos accipimus factum largiſſime, vt comprehendat dationẽ, tunc iſta gl. ꝓcedit ſine ſcrupulo, l. in facto. ſ. de ↄ̃di. ⁊ demon. Si vero accipimus ſtricte, ꝓut eſt ſpecies diſtincta datione, tunc vtrum ſolutio ſit facti, vel non, dic vt l. ſi ita ſtipulatus. §. poſſum. ⁊ ibi dixi. ſ. de ver. obli. Et qđ ſolutio ſit facti, vide in l. conſilio. in fin. ſ. de cur. furio. tñ dꝫ intelligi dictus tex. ſm predicta. Habetis examinatam primam opi. ⁊ veram. Alij vero dñt aliam drĩam inter ſolutionem ⁊ liberationem, q2 dr̃ ꝙ ſolutio eſt, qñ obl'o tollitur: liberatio eſt, qñ ab obligatione eximitur remanente obligatione in rerum natura, vt in deportato, vt vidiſtis in l. ſi debitori deportatio. ſ. tit. ij. qđ gl. non

2 multum plꝫ, ſed ſatis põt ſuſtineri. ¶ Quero † vtrum iſte tit. loquatur de liberationib. que ↄ̃tingunt ipſo iure, an de his que cõtingunt ope exceptionis? Gl. dicit quod de vtraq3, ⁊ bene.

LEX I.

1 ☞ Solutio facta ſimpliciter, non expreſſo in quam cauſam ſit facta, videtur facta magis in vſuras quam in ſortem. ⁊ nu. 9.

2 Soluens circa electionem cauſe, ob quã velit ſoluere poteſt dicere quid vult.

3 Creditor ſolutionem a debitore factam, qñ non eſt dictum, in quam cauſam, nõ poterit eligere quod fuerit facta in debito, cuius probationem non habebat.

4 Creditor poteſt eligere ſolutionem factam in cauſam leuiorẽ, dum tamen ſic eligat, prout in re ſua eligeret.

Culpa in rebus communibus eſtimatur, ſi aliquis non facit illud in communibus, ſicut in ſuis.

Culpa in rebus alienis eſtimat̃: ſi non facit illud, quod deberet facere diligens pater familias.

5 Quando res aliena eſt commiſſa arbitrio alterius, ſufficit quod faciat illud, quod diligenter faceret, etiam ſi minus diligenter.

Factum in re preſenti, dicitur factum parum ante, vel poſt.

6 Incontinenti dicitur factum, quod ſit anteqnam contractus, vel actus ſit habitus pro perfecto.

7 Creditor debet incontinenti eligere, in quam cauſam ponat ſolutionem, ſicut debitor, ⁊ debitore preſente.

8 Creditor ⁊ debitor ſi ſunt in controuerſia, in quã cauſam cedat ſolutio, creditor tenetur reddere pecuniam debitori.

10 Soluere quis videtur magis ſuo nomine, quam alieno, ⁊ ita actum gerere.

a QUoties. a Iſta lex continuat̃ vſq3 ad l. in his. §. ſi duos. Et cõſueuit videri difficilis, tñ clara eſt, diuiditur in quatuor partes. ¶ Primo loquitur, qñ debitor ſoluens eligit in quam cauſam ſoluat. Secundo, quando non eligit debitor, ſed creditor. Tertio, quando debet fieri iſta electio. Quarto, quid iuris ſit nemine eligente. Secunda ibi, quoties vero. Tertia ibi, ſed conſtituere. Quarta in l. ceterum. verſicu. quod ſi forte. ⁊ durat vſq3 ad d. §. ſi duos.

1 ¶ † Epp. C. eod. l. j. ⁊ de vſur. l. ſi vſuras. vbi prius videtur ſolutum in vſuras, quam in ſortem. Gl. dicit, intelligo iſtud principium in pluribus cauſis principalibus, ſecus ſi vna eſt principalis, alia vſuraria. vt in ↄ̃rijs. Hoc non eſt verum quantũ ad principium huius legis, ſuper quo poſita eſt glo. Nam quando debitor elegit, in illam cauſam eſt ſolutum, in quam eligit, non habita diſtinctione cauſarum. Sed dictum glo. eſt verum, quando ſolutio eſt facta ſimpliciter electione a nemine facta. ¶ Secundo oppo. j. l. proxi. Solu. quod hic dicitur, quod eſt in arbitrio ſoluentis, eſt verum, niſi creditor contradicat, vt dicam ſta-

2 tim in l. ij. ¶ Tertio oppon. † videtur quod ſoluens nõ poſſit dicere legem, quam ipſe vult ſoluendo, l. in traditionibus. ⁊ ibi gl. ſ. de pact. Solut. Soluens poteſt dicere legem quam velit circa electionem cauſe, in quam ſoluit, aliam vero legem nõ poſſet dicere ſi ſoluit debitum ciuiliter, ⁊ naturaliter, vt not. in d. l. in traditionibus. ſ. de pact. quod tene menti, quia ſingularis eſt gloſſ. ¶ Uenio ad ſecundam partem, ⁊ videtur quod arbitriũ datum creditori nihil importet, quia debebit ſemꝑ eligere cauſam grauiorem, ſicut elegiſſet debitor, ⁊ ſic hec lex videtur fruſtra poſita. Hui⁹ timore ſunt in hac l. due gl. vna eſt hic, alia in l.